

PRINDËRIT E PERSONAVE LGBTI+ NË EVROPË THUAJE!

RRJETI EVROPIAN
I PRINDËRVE TË
PERSONAVE LGBTI +

Përkthim i bashkëfinancuar
nga Bashkimi Evropian

Ky libër u përkthye me mbështetjen
financiare të Bashkimit Evropian dhe
Këshillit të Evropës. Pikëpamjet e
shprehura këtu në asnjë rast nuk mund
të merren bazë për të reflektuar opinionin
zyrtar të asnjë pale.

@ 2021 Këshilli i Evropës. Të gjitha të
drejtat e rezervuara. I licencuar në
Bashkimin Europian sipas kushteve të
miratuara. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk
mund të përkthehet, riprodhohet ose
të transmetohet në çfarëdo forme ose
përmes çfarëdo mjete, qoftë elektronik
(CD-Rom, Internet, etj.) apo mekanik,
përfshirë fotokopjimin, regjistrimin apo
çfarëdo sistemi depozitimi ose marrjeje
informacioni, pa lejen paraprake me shkrim
nga Drejtoria e Komunikimit (F-67075
Strasbourg Cedex ose publishing@coe.int).

PRINDËRIT E PERSONAVE LGBTI+ NË EVROPË THUAJE!

*Është një aksiomë që thotë
"Çdo gjë që ëndërrojmë vetëm,
mbetet ëndërr,
por çdo gjë që ëndërrojmë bashkë me të tjerët,
mund të bëhet realitet"*

RRJETI EVROPIAN
I PRINDËRVE TË
PERSONAVE LGBTI +

Përkthim i bashkëfinancuar
nga Bashkimi Evropian

Pasqyra e lëndës

	PARATHËNIE (KËSHILLI I EVROPËS)	3
	HYRJE (BORDI I ENP-SË)	5
	HISTORIA 1. Lumturia ime fitoi përmbi shumë lot ... qëndresë dhe shpresë - Fernanda Ferreira, PORTUGALI	7
	HISTORIA 2. Im bir më liroi nga mallkimi i të qenit e ngurtë, e ashpër dhe mendjembyllur - Histori anonime, NORVEGJI	9
	HISTORIA 3. Unë kisha një avantazh - Ágnes Gyémánt, HUNGARI	11
	HISTORIA 4. Duhet t'i njohim fëmijët homoseksualë, t'i dëgjojmë dhe t'i duam njësoj siç duam fëmijët e tjerë - Pepe dhe Puri, SPANJË	13
	HISTORIA 5. Ime bijë është në fakt djalë! - Maria Augusta Santos, PORTUGALI	15
	HISTORIA 6. Çfarëdo që të ndodhë - Anne Rigney, IRLANDË	17
	HISTORIA 7. Një përvojë që na ndryshoi - Corrado dhe Michaela, ITALI	19
	HISTORIA 8. Të dalësh hapur dy herë - Éva Tuza, Hungari	22
	HISTORIA 9. Nuk e kuptoja dot se si mund të ndodhte kjo - Simona, nënë nga LITUANIA	24
	HISTORIA 10. Është e vështirë të ndryshosh mendësitë e vjetra - Johnny, IRLANDË	26
	HISTORIA 11. Një familje krahëhapur në një kontekst të jashtëm të vështirë - Piera, ITALI	29
	HISTORIA 12. Asgjë nuk është siç duket - Birgül, TURQI	30

	HISTORIA 13. Oh Zot, si do të jetojë fëmija im në këtë shoqëri jotolerante - Vaida, nënë nga LITUANIA	34
	HISTORIA 14. Dashuri e pakushtëzuar - Theo dhe Marjo Kuipers, HOLANDEË	37
	HISTORIA 15. U gjenda përballë birit tim të dashur - Melani Centrih, SLLOVENI	39
	HISTORIA 16. E kam shkruar këtë letër për të shpjeguar situatën time - Marta, SPANJË	41
	HISTORIA 17. Brenda secilit prej nesh ka një dritë të re - Carlo Terriaca, ITALI	43
	HISTORIA 18. “Mami, Pawel do të të thotë diçka... Ai është gej” - Marzenna Latawiec, POLONI	45
	HISTORIA 19. E mbajtëm sekret - Galina, UKRAINË	47
	HISTORIA 20. Stacioni i metrosë - Salih, TURQI	50
	HISTORIA 21. A të ka ndodhur ndonjëherë....? - Louisa Grech, MALTË	55
	HISTORIA 22. Nëse ti je i lumtur, unë jam e lumtur - Züleyha, TURQI	58
	HISTORIA 23. Mbi daljen hapur dhe marrëdhëniet - Liesma Ose, LETONI	62
	HISTORIA 24. Përpiqemi të kuptojmë situatën - Olena, UKRAINË	65
	HISTORIA 25. Si ndihesh kur je nënë e një djali homoseksual? - Shpresa Kodra, SHQIPËRI	67
	HISTORIA 26. Për dallëndyshen time - Neşe Tamer, Turqi	71
	PËRFUNDIM	73
	FALËNDERIME	74

Parathënie

Këshilli i Evropës e ka tërhequr vazhdimisht vëmendjen ndaj diskriminimit kundër fëmijëve dhe të rinjve për shkak të orientimit të tyre seksual, identitetit apo shprehjes gjinore ose karakteristikave seksuale (SOGI-ESC) dhe ndaj vlerës së madhe që ka mbështetja e prindërve.

Shumë prindër mund të ndihen të humbur në momentin që kërkojnë këshillim kur përballen me situatën, ku fëmija i tyre perceptohet si një fëmijë që nuk sillet sipas SOGIESC-së konvencionale. Ndonëse ky libër nuk mund të zëvendësojë këshillimin ballë për ballë, ai mund të ofrojë gjithsesi mbështetjen dhe garancinë aq të nevojshme për këta prindër.

Dëshmitë e dhëna në këtë libër na tregojnë në mënyrë të fuqishme se sa të rëndësishme janë dashuria dhe inkurajimi i prindërve, pavarësisht SOGIESC të fëmijës së tyre. Pasojat që vijnë nga diskriminimi për shkak të stereotipizimit në bazë të SOGIESC dhe normave kufizuese në mjedisin tonë social mund të bëjnë që fëmija të fshihet, duke grumbulluar një stres të pamënaxhueshëm, nga frika e refuzimit nga prindërit dhe nga përballja me pasojat e një dëmi të parrëfyer. Një familje që e pranon dhe e mbështet fëmijën e saj mund t'i sjellë këtij të fundit një lumturi dhe mirëqenie të paimagjinueshme, si dhe t'i japë të njëjtat mundësi si gjithë fëmijëve të tjerë që ata të lulëzojnë në jetë.

Zyra e Këshillit të Evropës për Orientimin Seksual dhe Identitetin Gjinor qëndron përkrah prindërve të guximshëm që japin mësimet më të mira sa i përket dashurisë dhe angazhimit ndaj vlerave të përbashkëta në një shoqëri që ka diskriminuar breza të tërë fëmijësh për shkak të orientimit të tyre seksual të vërtetë apo të perceptuar, identitetit të tyre gjinor apo shprehjes gjinore apo edhe karakteristikave seksuale. Ne shpresojmë vërtet që këta shembuj nga jeta reale të frymëzojnë këdo që do t'i lexojë.

Eleni Tsetsekou
Shefe e Zyrës SOGI të Këshillit të Evropës

Hyrje

Inderuar lexues,

Ky libër përfaqëson një punë të vërtetë dashurie dhe përkushtimi, krijuar nga prindër që kanë të njëjtën ëndërr – t’i shohim fëmijët tanë, sidomos ata që ndodh të jenë LGBTI+ - ta jetojnë jetën në shoqëri dhe në komunitete që i mirëpresin dhe i përqafojnë me dinjitet dhe dashuri.

Gëzimi që ne, prindërit, ndjejmë sa herë që shohim fëmijët tanë të gjejnë dashurinë e jetës, kënaqësinë e punës, mirëpritjen nga komuniteti, të jetuarit e një jete për një qëllim të caktuar ... e gjitha kjo na bën të mendojmë se çdo përpjekje që bëjmë ia vlen. Ne jemi të lumtur, vetëm kur fëmijët tanë janë të lumtur!

Megjithatë, e dimë se shumë familje vuajnë në heshtje, ndoshta ngaqë nuk do t’i shohin kurrë fëmijët e tyre të përmbushur apo të lumtur. Shumë familje jetojnë ende në frikë dhe të përjashtuar: për shkak të homofobisë dhe bullizmit në shkollë, diskriminimit në vendin e punës, apo qoftë edhe thjesht për shkak të faktit se dashuria e fëmijës së tyre për një person tjetër të të njëjtit seks nuk do të pranohet apo nuk do të festohet kurrë. Rrjeti Evropian i Prindërve të Personave LGBTI+ (ENP) është krijuar në vitin 2017 me qëllim ofrimin e solidaritetit familjeve të tilla që marxhinalizohen dhe që refuzohen në mënyrë kaq të padrejtë. Duke i bërë prindërit të gjithë bashkë për të ndarë eksperiencat e tyre, ne mësojmë nga njëri-tjetri dhe e fuqizojmë njëri-tjetrin që të besojmë tek dashuria e pakushtëzuar, pavarësisht shumë pengesave apo shtypjes me të cilën ajo përballlet. Ne aspirojmë të jetojmë me shpresë, të ndërtojmë shoqëri ku respektohet drejtësia dhe dinjiteti, duke pasur parasysh se jemi të gjithë të ndryshëm, por se që të gjithë kontribuojmë për të mirën e përbashkët. Ndarjet e forta kapërcehen vetëm me një zemër të hapur dhe përmes një dialogu të sinqertë. Ne e dimë këtë nga përvoja që kemi pasur në familjet tona. Dhe tani duhet të flasim pikërisht për

këtë – duhet të thyejmë tabu, të themi të vërtetën dhe të flasim hapur për djemtë dhe vajzat tona LGBTI+ dhe ta ndajmë këtë me të gjithë botën!

Ne kemi parë dhe e kemi provuar vetë dhimbjen dhe vuajtjen e përjashtimit social; jemi përballur me humbjen e familjarëve që përfundojnë duke vrarë veten; kemi qenë dëshmitarë të përçarjes së familjeve për shkak të mospranimit të anëtarëve të tyre LGBTI+. Kjo duhet të ndalojë. Ne duhet të shpëtojmë jetë. Duhet të shpëtojmë familje.

Teksa lexoni këto histori, përpiquni të imagjinoni emocionet dhe rrugëtimin e brendshëm që u duhet njerëzve të kalojnë thjesht për të mos humbur mendjen dhe për të kapërcyer shqetësimet e çdo dite që kalojnë. Përpiquni ta vendosni veten në vendin e atyre që mund të njihni, atyre që keni afër dhe që janë prapëseprapë “të padukshëm” – të padukshëm për ju dhe të padukshëm për shoqërinë. Jini mbështetja e tyre dhe ndryshimi që i duhet kësaj shoqërie për të mbrojtur ata që ndihen të dobët, të përjashtuar apo vetëm.

Zëri juaj ka rëndësi! Ju lutemi, ndihmoheni ENP-në që të mbërrijë tek sa më shumë njerëz. Ju falënderojmë për vullnetin që po tregoni për të lexuar dhe për të mësuar nga këto realitete familjesh të ndryshme. E mirëpresim vlerësimin dhe mbështetjen tuaj për informimin e personave të tjerë për ENP-në. Në fund, roli juaj në ndërtimin e një mjedisi të sigurt dhe të drejtë për personat LGBTI + do të jetë në të mirë të të gjithëve – sepse, në fund të fundit, njerëzimi është një!

Bordi i ENP-së

***Margarida Lima de Faria
Joseph & Joseanne Peregine
Svem Stabroth
Christopher Vella***

Lumturia ime fitoi përmbi shumë lot ... qëndresë dhe shpresë

Fernanda Ferreira, PORTUGALI

“Babi, mami... dua t’ju them se jam homoseksual”. Kisha kohë që dyshoja. Në fillim, kisha jashtëzakonisht shumë frikë dhe isha e trishtuar, sepse im bir, Pedro, ishte vërtet sëmurë, shumë i dëshpëruar dhe ishte izoluar nga të gjithë. Vuante edhe nga atake paniku. Me pak fjalë, shëndeti i tij mendor po përkeqësohej. Pavarësisht nëse e kishte nga të qenit homoseksual apo ngaqë ishte vërtet sëmurë, shqetësimi dhe prioriteti im kryesor ishte shëndeti i tij mendor. Përveç kësaj, isha e frikësuar dhe e trishtuar, sepse nuk e dija nëse mund ta ndihmoja. Vrisja mendjen nëse do të isha aq e fortë sa të merresha me shëndetin mendor të tim biri, por më shqetësonte edhe se si do të përballesha me homofobinë dhe paragjykimet në shtëpinë time.

Pavarësisht se nuk dija asgjë për homoseksualitetin, e vërteta është se kjo gjë nuk më shqetësonte shumë. Nga ana tjetër, babai i Pedros, ndihej i shkatërruar. Unë kisha frikë nga bota jashtë, nga mënyra se si do ta trajtonte Pedron shoqëria për shkak të orientimit të tij. Isha gjithashtu e tmerruar kur mendoja se si do të reagoje fisi, nëse do ta përçmonin dhe përbuznin... Kështu, ndërkohë që merresha me shëndetin e Pedros me ndihmën e mjekëve dhe të spitalit, kërkoja në internet informacione për homoseksualitetin. Pikërisht përmes internetit kuptova se paragjykimet dhe homofobia janë shumë të pranishme në të gjithë botën. Kjo më shokoi... U pezmatova nga ato çka mësova dhe u ndjeva e pashpresë kur mendoja se mund të më duhej që ta fshihja se kush ishte djali im në të vërtetë ose të përballesha me këtë sekret familjar “terrorizues” që do të ekzistonte nga ai moment e tutje. Do të më duhej të jetoja një gënjeshtër. Ndihesha e paaftë për ta bërë këtë gjë.

Në fund, pashë një dritë në fund të tunelit. Një nga kërkimet e mia në internet më ndihmoi të zbuloja AMPLOS – një shoqatë prindërisht për lirinë e orientimit seksual dhe identitetit gjinor. AMPLOS kishte vetëm një vit që ishte krijuar dhe unë i kontaktova direkt.

Tani, ndihem shumë më e lumtur dhe më e qetë. Lumturi që e arrita mes shumë lotësh, këmbënguljeje dhe shprese.

Pasi iu kthye studimeve pas një viti pushim, Pedro arriti të diplomohet nga universiteti. Tashmë, ai ka mbaruar masterin. AMPLOS është shumë i rëndësishëm për mua dhe për familjen time. Mësova se nuk duhet të kemi kurrë frikë nga të folurit lirisht për këtë çështje. Babai i Pedros është bërë tashmë njeri më i hapur. Nuk kemi më sekrete në shtëpi. Unë e konsideroj privilegj që kam një djalë homoseksual. Kjo ka qenë dhe vazhdon të jetë një përvojë që më ka pasuruar shumë. Ndërkohë që më parë e shija botën bardh e zi, tashmë shoh një spektër të tërë.

Im bir më liroi nga mallkimi i të qenit e ngurtë, e ashpër dhe mendjembyllur

Histori anonime, NORVEGJI

Mendoja se kisha një vajzë. Fëmijë i vetëm; bionde, e hequr, e bukur dhe femërore – shumë më femërore se ç’kisha qenë unë ndonjëherë. Taka të larta, gjithmonë e modës. Doli që e kisha pasur gabim. “Mami, unë jam djalë, nuk jam vajzë” ... më tha 18-vjeçarja ime. “Nuk mund të jetoj më si vajzë. Përbrenda, unë jam djalë”.

M’u përmbys bota. Pyesja e pyesja veten. Nuk e pranoja dot. “Po ti mezi i vesh ndonjëherë xhinset”, e kundërshtoja. “Plus që vishesh gjithmonë me taka të larta dhe me rroba shumë femërore. Si mund të jesh mashkull?”. Përgjigja më ndihmoi ta kuptoja: “E vetmja mënyrë në të cilën mund ta njoh botën është përmes kësaj forme femërore, ndërkohë që më duket vetja si burrë me fustan.” Kjo më goditi. Kjo po që kishte kuptim.

Tashmë u kthye në realitet. Një realitet i panjohur dhe i frikshëm për mua. ‘Ajo’ u kthye në ‘ai’ në mendimet dhe në gjuhën time. Isha e ashpër. Qaja, panikosesha, mallkoja universin. Nuk e di se si durova net e net të tëra pa gjumë. Ndihesha e shkatërruar. Mbaja zi për humbjen e sime bije. Nuk dija ç’të bëja. Ndihesha si idiote. Si ka mundësi që nuk e kisha kuptuar?

Dalëngadalë, ime bijë u kthye në tim bir. Gjithçka ishte tashmë e re për mua. Fatmirësisht, jo për të. Ai më ndihmoi të gjeja personat me të cilët mund të flisja dhe që më kuptonin. Më gjeti libra dhe faqe interneti, ku shpjegohej gjithçka. Kjo më bëri ta kuptoja situatën më mirë. Megjithatë, asnjë çast nuk rreshta së shqetësuar.

Kisha shumë frikë për të. Shqetësohesha derisa sëmuresha kur mendoja

se si mund të ishte jeta e tij. Statistikat e vetëvrasjeve për të rinjtë transgjinatorë më tmerronin. Po ai, a do të mbijetonte? A do ta merrte ai kujdesin shëndetësor që i duhej, po dashuri a do të mund të gjente? Si do ta gjente dashurinë? Unë nuk njihja asnjë person transgjinator, nuk njihja askënd tjetër si ai që të kishte mundur të gjente dashurinë. Po puna? A do të gjente ndonjëherë punë mes kaq shumë injorimi dhe paragjykimi? Këto mendime më torturonin.

Kohakalonte. Adoleshenti im u bë tashmë djalosh. Mes diagnostikimeve, terapive hormonale dhe ndërhyrjeve kirurgjikale, ai arriti të vazhdonte shkollën. Kuptohet që iu desh pak më shumë kohë sesa një personi mestar, por në njëfarë mënyre ia doli. Frika e parë që m'u zhduk ishte frika se nuk do të gjente askënd që ta donte. E kisha pasur gabim; nuk është se i kishte munguar interesi për të gjetur dashurinë. Kishte shumë kërkesa për lidhje dhe tashmë është në një marrëdhënie dashurie të qëndrueshme me të dashurin e disa viteve. Gradualisht, m'u zhdukën edhe frikërat për shëndetin e tij mendor.

Ai tashmë është kthyer në një version më të lumtur dhe më të qetë pas trajtimit për ndryshimin e gjinisë. Është bërë vetëbesues dhe është angazhuar në mënyrë aktive për ta përmirësuar situatën edhe për persona të tjerë me mospërputhje gjinore në Norvegji. Sot, ai është djalë; një djalë transgjinator homoseksual, një djalë inteligjent që e duan dhe e respektojnë. Tashmë më duket e çuditshme se si e kam parë si vajzë. Ai është vërtet djalë. Sa i përket punës, nuk duket se ka ndonjë problem. Jam kaq e lehtësuar dhe kaq mirënjohëse për mënyrën se si shkuan gjërat.

Çfarë mësova nga e gjithë kjo? Shumë! E konsideroj veten me shumë fat për këtë mësim jete. Kam nxjerrë mësim për dashurinë, gjininë dhe diversitetin seksual. Më ka bërë të shoh disa çështje që ne si shoqëri duhet t'i adresojmë. Më ka dhënë një qëllim. Por e para dhe më e rëndësishmja është se më ka bërë të jem mendjehapur dhe fleksibël. Im bir më liroi nga mallkimi i të qenit e ngurtë, e ashpër dhe mendjembyllur. Faleminderit!

Unë kisha një avantazh

Ágnes Gyémánt, HUNGARI

Edhe pse e kam ditur gjithmonë se fëmija im ka qenë i ndryshëm nga vajzat e tjera të vogla, nuk e pranoja dot mendimin se fëmija im nuk ishte si gjithë të tjerët. Nuk i pëlqente të luante me lodra vajzash, por i pëlqenin sportet për djemtë. Nuk i pëlqente të vishte fustane. Që e vogël, zgjidhte rrobat më neutrale. Një herë, i fola për këtë. Ramë dakord që të prisnim derisa ajo të ishte e sigurt dhe të më jepte edhe mua kohë. Atëherë mendova se ishte faji im që ajo nuk e pranonte veten, por mendoj se isha pikërisht unë ajo që nuk donte ta pranonte se time bijë e tërhiqnin vajzat.

Kur më tha se kishte të dashur një vajzë, u përpoqa të kuptoja se ku kisha gabuar. Fajësoja veten; mendoja se ishte faji im. U zhgënjeva. Të tjera gjëra prisja nga jeta ime dhe e saja. Askush nuk na mëson që të mos bëjmë plane për jetën e fëmijëve tanë. Askush nuk na mëson se fëmija ynë mund të jetë i ndryshëm nga ajo çka pret shoqëria. Unë pata një avantazh që prindërit e tjerë nuk e kanë. Edhe unë isha ndryshe, sepse unë jam me aftësi të kufizuara dhe isha përballur me diskriminimin. Më është dashur të luftoj që të tjerët të më njohin dhe të më pranojnë. Tani mund ta kuptoja dhimbjen e sime bije dhe këmbënguljen e saj. Kisha frikë se mos njerëzit do ta lëndonin ose do talleshin me të. Kisha frikë se mund të izolohej dhe të ishte e trishtuar, sepse nuk do të kishte shokë dhe se nuk do të gjente dikë që ta dashuronte. Kisha frikë se nuk do të kishte fëmijë. Kisha frikë se mos njerëzit do të më mëshironin ose do të më përçmonin, sepse nuk kisha ditur të rrisja një fëmijë normal.

Për fat të mirë, frikërat e mia nuk mbizotëruan. Ime bijë ka një personalitet të mrekullueshëm. Ajo i bën për vete të gjithë me natyrën e saj të dashur, të sjellshme dhe të këndshme. Është inteligjente dhe përveç të gjithave, është organizuese e shkëlqyer. Nuk është aspak çudi

që komuniteti LMBTQ i beson asaj dhe ideve të saj kreative. Ajo është zemërmirë, gjithmonë e gatshme për të ndihmuar; i pranon të tjerët, është bujare dhe e guximshme. Të gjithë e duan dhe ka afër njerëz që duan t'i rrinë pranë. Ajo tashmë ka një partnere, me të cilën është bërë me fëmijë dhe së fundmi u martuan. Përveç të gjithave, mendoj se ajo çka në fillim na u duk disavantazh, u kthye në një gjë të parëndësishme. Vështirësitë me të cilat ajo u përball thjesht e bënë më të fortë dhe më të mirë. Mendoj se kjo gjë më ndryshoi edhe mua. Tashmë unë përpiqem që të jem e denjë për të dhe ndihem krenare për të.

Duhet t'i njohim fëmijët homoseksualë, t'i dëgjojmë dhe t'i duam njësoj siç duam fëmijët e tjerë

Pepe dhe Puri, SPANJË

Ne jemi Pepe dhe Puri. Kemi 49 vjet që jemi martuar. Jetojmë në Sevilje (Spanjë). Jemi anëtarë të familjes Ichthys-CVX, një grup prindërisht dhe të afërmish të krishterë të personave LGBTI+. Kemi tre fëmijë dhe i madhi, me emrin José Enrique, është homoseksual. Ja si na e ka thënë.

Historia e Pepes

Bashkëshortja më tha se djali i kishte treguar se ishte homoseksual dhe se ajo i kishte thënë se e donte njësoj si më përpara, duke qenë se ai ishte njësoj si çdo motër apo vëlla tjetër dhe se ata që të gjithë ishin fëmijët e saj. Bashkëshortja më tha gjithashtu se djali do të ma thoshte këtë edhe mua kur të vinte koha. Ditët kalonin, por im bir nuk po më thoshte asgjë në lidhje me këtë. E kuptova se ishte i shqetësuar dhe i trishtuar, ndoshta ngaqë nuk po gjente dot momentin e përshtatshëm që të ma tregonte. Kështu që, thashë me vete: “Kjo situatë nuk mund të vazhdojë kështu, sepse ai po kalon një kohë të vështirë”, kështu që i shkova në dhomë (në atë kohë ai jetonte me ne) dhe i thashë: “Mami më tha se je homoseksual dhe unë mendoj fiks si ajo. Kjo nuk e ndryshon dashurinë, afeksionin dhe ndjenjat tona për ty; ne të duam njësoj si motrat dhe vëllezërit e tu; e dimë se nuk e ke vendosur ti vetë që të bëhesh homoseksual, por se Zoti të ka krijuar kështu dhe kjo gjë nuk mund të ndryshojë, sepse është diçka që e ke në gen”. Im bir më pa në sy me mirënjohje dhe më tha: “Faleminderit, babi” dhe u përqaftuam.

Unë mendoj se jemi familje shumë e lumtur dhe i trajtojmë të tre

fëmijët tanë njësoj, pavarësisht orientimit të tyre seksual. Ne i kemi pranuar gjërat siç janë.

E vetmja frikë që kam është se një pjesë e shoqërisë ende nuk mund ta kuptojë se edhe një homoseksual është bir i Perëndisë dhe se mund të bëjnë komente të dëmshme për të. Njerëzit nuk duhet të gjykojnë nga orientimi i tyre seksual. Ajo çka ka vërtet rëndësi është mirësia dhe sjellja e tyre dhe djali im është njeri i mrekullueshëm, njeri i mirë dhe i krishterë. Unë jam krenar për të, siç jam krenar edhe për dy fëmijët e mi të tjerë.

Historia e Purit

Kur im bir më tregoi, më erdhi keq që nuk më kishte treguar më parë dhe u ndjeva keq që kishte vuajtur gjithë ato vite pa na e thënë. E dua shumë, njësoj siç dua edhe dy fëmijët e tjerë dhe kjo dashuri nuk ka për të ndryshuar kurrë.

Im bir është njeri i Zotit, siç jemi në të gjithë. Ai nuk është i sëmurë. Orientimin seksual ia ka dhënë Zoti dhe Zoti na ka dhënë këtë dhuratë të mrekullueshme kur na lindi.

Duhet t'i njohim fëmijët homoseksualë, t'i dëgjojmë dhe t'i duam siç duam edhe fëmijët e tjerë. Im bir ka cilësi që do të donim t'i kishim edhe ne heteroseksualët. Ai është një i krishterë i mirë, besimtar, dëshiron të jetë pjesë e kishës, pjesë e po të njëjtës kishë që disa grupe e refuzojnë. Ai ka një shpirt të paqtë dhe unë jam shumë krenare për të. Kënaqem shumë kur shkojmë bashkë me pushime, kur kalojmë ditë të tëra bashkë, kur kemi dreka dhe darka familjare dhe shumë gjëra të tjera. Ai u tregoi edhe motrave dhe vëllezërve dhe që të gjithë vazhdojnë ta duan shumë dhe të ndajnë eksperiencat e tyre me të. Nuk do ta ndërroja kurrë tim bir homoseksual me askënd tjetër, sepse vlerat e tij janë dhuratë e Zotit.

E vetmja frikë që kam është që një pjesë e kishës, një pjesë e shoqërisë dhe disa persona mund t'i bëjnë keq për shkak të orientimit të tij seksual.

Ime bijë është në fakt djalë!

Maria Augusta Santos, PORTUGALI

E linda time bijë kur isha 35 vjeç. Ishte një fëmijë i bukur, i qetë dhe shumë i dashur që u rrit dhe u bë një adoleshente tejet inteligjente dhe e plotësuar. Edhe unë u ndjeva e plotësuar si nënë dhe si njeri. Puberteti nuk kalon pa probleme, por në përgjithësi ishte më idilik se kurrë deri në momentin që gjithçka ndryshoi!

Ishte një telefonatë nga shkolla ajo që më intrigoi: ime bijë kishte munguar në shkollë një javë rresht, edhe pse unë e kisha parë që ajo dilte çdo mëngjes për të kapur autobusin e shkollës, si zakonisht... Kur kthehesha nga zyra e gjeja në shtëpi, në dhomën e saj të gjumit, ku gjatë gjithë javës ishte kthyer sapo e shihte që unë dilja nga shtëpia...

E ndjeja që ishte në siklet, po askush nuk arrinte të gjente fjalët e duhura për ta përshkruar atë ndjesi. Bënim biseda të gjata dhe të thella dhe ajo ishte e dashur si gjithmonë, por diçka kishte ndryshuar. Vendosëm që të takohej me një terapist për fëmijë dhe kështu bëri... Ndërkohë, filloi të mos vishte më fustane, donte t'i priste flokët shkurt dhe filloi të mos depilohej dhe të mos përdorte tualet, ndryshe nga bashkëmoshataret e saj.

Një mbrëmje na tregoi që kishte kohë që e mundonte diçka: ndihej në të vërtetë si djalë! Instinktivisht, e dija se gjëja kryesore që duhet të bëja ishte t'i konfirmoja edhe njëherë dashurinë time për atë çka ajo ishte, duke i thënë se vazhdoja ta doja njësoj dhe ndërkohë fillova të kërkoj informacione për të kuptuar se çfarë do të thotë "transgjitor". Më duhej gjithashtu kohë që të pranoja atë çka ajo na rrëfeu. U përpoqa që të kombinoja reagimin tim instiktiv për ta ndihmuar dhe për ta mbrojtur me një logjikë të thjeshtë: isha unë personi i rritur dhe isha unë ajo që duhet të sigurohej se kjo nuk ishte një tekë apo një gjendje

psikologjike/psikiatrike para se të sponsorizoja çfarëdolloj ndryshimi të pakthyesëm. Kjo diagnozë u konfirmua dy vjet më vonë. Im bir filloi terapinë e zëvendësimit të hormoneve dhe, më pas, filloi aspektin kirurgjikal të këtij procesi tranzicioni.

Do të gënjeja nëse do të thosha se nuk më merr malli ndonjëherë për vajzën time të vogël... Edhe sot e kësaj dite vazhdoj të shqetësohem jashtëzakonisht për sulmet transfobike dhe kur mendoj se sa të vështirë mund ta ketë që të gjejë një punë të mirë dhe të ketë një jetë të lumtur familjare me dikë që e dashuron dhe e respekton.

Por ai vazhdon të jetë po ai person i mrekullueshëm dhe i talentuar që unë linda para 24 vjetësh dhe mrekullohem çdo ditë me kurajën e tij, zgjuarsinë dhe arritjet e jashtëzakonshme. Unë besoj tek ai dhe thellë-thellë e di se ka për të pasur të gjithë lumturinë që meriton në jetë, duke shpresuar se edhe unë do të jem aty e do ta shoh!

Çfarëdo që të ndodhë

Anne Rigney, **IRLANDË**

Unë quhem Anne. Jam nënë e dy fëmijëve, një djalë dhe një vajzë. Jetoj në zonën rurale të Irlandës, në rrethin e Roscommon.

Kur im bir, Daragh, ishte 16 vjeç, më tha se ishte homoseksual. Kishim dalë për shëtitje në një pyll aty afër kur më tha se donte të më tregonte diçka.

Dukej shumë i shqetësuar, kur më tha se ishte homoseksual. Unë nuk e prisja dhe fillova të qaja. Më pyeti pse po qaja dhe i thashë se isha e trishtuar, se nuk do të kisha nipër e mbesa. Deri atëherë, as që kisha menduar ndonjëherë për nipër e mbesa. E përqafova dhe i thashë se pavarësisht të gjithave, e doja shumë.

Kjo ndodhi në vitin 1998 dhe në atë kohë unë nuk njihja asnjë homoseksual. Në atë kohë flitej shumë për meshkuj homoseksualë që vdisnin nga sida. Isha e shqetësuar për tim bir. E dija se jeta e tij do të ishte e komplikuar dhe e vështirë. Vendosa të mësoja për komunitetin LGBT dhe hyra në kontakt me një linjë telefonike për prindërit e fëmijëve LGBT. Fola gjerë e gjatë me një person të mrekullueshëm, i cili më largoi shumë prej frikërave dhe shqetësimeve të mia si nënë. Shqetësimi im më i madh ishte se tim bir mund ta rrihnin ose ta shfrytëzonin burra më të mëdhenj në moshë. (Të njëjtin shqetësim e kisha edhe për time bijë).

Në atë kohë, në Dublin ishte një grup mbështetës për personat LGBT të moshës 16 deri 18 vjeç dhe bëheshin biseda edukuese për të rinjtë rreth shëndetit dhe ndërgjegjësimit për sigurinë. Im bir u bë pjesë e këtij grupi. Fatkeqësisht, në atë kohë në pjesën rurale të Irlandës nuk kishte asnjë lloj mbështetjeje për komunitetin LGBT.

Im bir u transferua në Dublin, ku kaloi vite të mrekullueshme, duke gjetur shokë dhe duke marrë pjesë aktive në Paradën e Krenarisë së Dublinit çdo vit.

Tashmë është viti 2018 dhe im bir, Daragh jeton në Gjermani me bashkëshortin e tij Lior dhe kanë një vajzë të mrekullueshme, Emën, e cila tashmë është dy vjeç dhe i ka sjellë kaq gëzim familjes sime. Të pasurit e një djali që ndodh të jetë homoseksual, qe si një lloj zgjimi për mua, zgjimi i një shpirti luftarak që deri atëherë flinte. Unë kam qenë shumë aktive gjatë referendumit për Barazinë e Martesave në Irlandë në vitin 2015.

Unë dhe ime bijë, Cara, dolëm për të bërë fushatë derë më derë në Roscommon. Arritëm një fitore masive kur irlandezët votuan që komuniteti LGBT të kishte të njëjtat të drejta si kushdo tjetër, të martoheshin me personat që dashuronin. Një nga ditët më të lumtura të jetës sime ishte kur qeshë dëshmitare e martesës së tim biri Daragh me dashurinë e jetës së tij, Lior, në Roscommon.

Një përvojë që na ndryshoi

Corrado dhe Michaela, **ITALI**

“Të flasësh dhe të hapësh zemrën; të bisedosh dhe të gjesh mënyra që të bëjnë të kuptosh se nuk je vetëm”

Kur mendon se i ke gjetur të gjitha përgjigjet e duhura në jetë, ajo shpesh na i ndryshon pyetjet, siç na kujton shpesh mikesha jonë, Mara.

Dhe ishte pikërisht një pyetje që na bëri djali ynë, Simone, katër vjet më parë, i cili kishte zbuluar se ishte homoseksual. *“Po çfarë po bëni ju për mua dhe për të tjerët si unë, ju që bëni kaq shumë për çiftet e martuara dhe për të fejuarit në kishën tuaj?”*

Çfarë po bëni për ata që dëbohen nga prindërit e vet apo nga kisha?” – kjo ishte ajo që ndryshoi jetët tona të paqta si prindër të tre fëmijëve dhe gjyshër të pesë nipërve dhe mbesave.

Kjo ishte një pyetje që na copëtoi zemrën: ai kishte të drejtë!! Nga ai moment, gjithçka ka ndryshuar. Ne pranojmë çdo lloj pyetjeje dhe kuptuam që nuk mjaftonte që e kishim mirëpritur realitetin e djalit tonë 15 vjet më parë. Tani duhet të hapeshim për prindër, djem dhe vajza të tjera.

Për ta bërë këtë, mjaftoi që thjesht të dilnim hapur publikisht dhe kjo bëri të mundur që të na afroreshin edhe çifte të tjera dhe të ndanin me ne realitetet e tyre si prindër të vajzave dhe djemve homoseksualë.

Në përvojën tonë, këto ishin takime personale, ftesa për darkë, biseda me zemër dhe mendje të hapur, gjëra që na kanë ndihmuar të kuptojmë se nuk ishim vetëm. Në fakt, vetmia dhe ndjenja e dështimit i kishte mbyllur edhe vetë prindërit në një lloj “dollapi”, nga i cili është shumë e vështirë të dalësh.

Edhe kështu lindi grupi i Davide në Parma: grupi ynë përbëhet nga shtatë çifte të martuar dhe djem homoseksualë, dy prej të cilëve janë lidhur në martesë civile (*kështu quhen martesat e çifteve homoseksuale në Itali*).

Ne filluam të takoheshim çdo muaj për të folur për jetën tonë, ankthin dhe shqetësimet, por edhe për të ndarë me njëri-tjetrin gëzimet dhe zbulimet, duke i mirëpritur përvojat e secilit si një dhuratë të çmuar. Në fillim, përjetuam gëzimin e të ndjerit të dëgjuar, të mirëpritur dhe jo vetëm.

Duke reflektuar dhe duke u lutur për Fjalën e Zotit, kuptuam se si Ati ynë në Parajsë i do djemtë dhe vajzat tona, siç janë. Ai ka një plan dashurie për secilin: të zbuluarit e lumturisë së dashurisë me qëllim hapjen pikërisht për këtë dhuratë, për të pasur mundësi për të dashuruar.

Kuptohet që kjo është një tjetër mënyrë të dashuruari, një tjetër marrëdhënie dashurie, po aq intensive, e vërtetë, çliruese dhe që ia vlen të jetohet.

Kjo lloj sigurie na ka qetësuar ne prindërit e shqetësuar për lumturinë e tyre, por të shqetësuar edhe se ata mund të humbisnin besimin tek Zoti (siç ndodh për fat të keq) duke u ndjerë të refuzuar apo të dëbuar nga komuniteti i krishterë.

Në fakt, që në fillim, ishim të bindur se nëse do të mbanim me njëren dorën fëmijët tanë dhe me tjetrën kishën, duke u përpjekur e ndonjëherë duke luftuar, pa humbur asnjërin prej tyre dhe pa dëbuar dhe pa braktisur asnjërin, do të ishte rruga e duhur.

Ndonjëherë, me këto përpjekje, duket sikur je në një udhëkryq, ku të tërheqin nga të gjitha anët, por tashmë e dimë se kjo është rruga e duhur! Kësaj rruge jemi njohur me grupe besimtarësh LGBT, djem dhe vajza në qytete të ndryshme italiane që vazhdojnë të besojnë me këmbëngulje dhe jemi mrekulluar kaq herë nga besimi dhe intensiteti i lutjeve të tyre. kjo është pikërisht ajo që ne kemi pasur vetë mundësi ta prekim, ta dëgjojmë dhe ta shohim në jetën tonë.

Kjo ishte edhe mënyra se si Providenca na ka demonstruar se si duhet t'i mirëpresim dhe t'i mbështesim prindërit në vështirësi, duke krijuar një rrjet, ku miqësia është bërë e lidhur ngushtësisht nga një cep i Italisë në tjetrin.

Kjo përvojë na ka ndryshuar.

Tashmë, ne po jetojmë një formë të përtëritur e më të zgjeruar prindërimi: mirëpritja e djalit tonë dhe e realitetit të tij ishte në njëfarë mënyre si ta lindje për herë të dytë. Mirëpritja, mbështetja dhe inkurajimi i prindërve dhe vajzave e djemve të tjerë ka qenë për ne si të ishim bërë prindër për herë të tretë.

E gjitha kjo më ka ndihmuar edhe ta rris besimin tim gjatë këtij rrugëtimi në kontaktet e mia të vërteta dhe të thella me Perëndinë, me Fjalën e Tij, në këtë përpjekje për ta njohur dhe për ta bërë vullnetin e Tij.

Kjo përvojë na ka hapur zemrat, duke na zbuluar bukurinë e diversitetit dhe duke mbështetur ata që, për shkak të të gjithë këtij diversiteti, lihen mënjanë, tallen dhe mohohen.

Pikërisht për këtë, ne shpesh falënderojmë Zotin dhe ndihemi të bekuar si prindër!!

Të dalësh hapur dy herë

Éva Tuza, Hungari

Dy herë. Na u desh ta dëgjonim lajmin dy herë. Herën e parë, kur vajza na tregoi se ndihej e tërhequr nga vajzat e tjera. Hera e dytë ishte një vit më pas, kur na tha se e kishte menduar edhe njëherë dhe tashmë ishte e sigurt se ishte transgjinore.

Të dyja herët u shokova. Nuk e dija ç'po ndodhte. M'u përmbys bota dhe më vërshonin në kokë lloj-lloj mendimesh:

- Po si ndodhi kjo?
- Mos e kishte ngacmuar kush? Mos ishte ky shkak që ndihej ashtu?
- Si nuk e kisha vënë re më parë?
- Mos kisha bërë ndonjë gabim?
- Mos kishte ndodhur diçka kur isha shtatzënë?

Herën e dytë që na e tha, kuptova se, ashtu sikurse herën e parë, kur vajza na tha se i pëlqenin vajzat, do të kisha qenë shumë e lumtur nëse do të mbetej me aq. Ishte më e vështirë ta pranoje si djalë, ta thërrisje ndryshe, të shihje transformimin e saj, shumë më e vështirë sesa thjesht të mësoje se tërhiqej nga vajzat.

E para dhe më e rëndësishmja, kisha frikë se mos do të lëndohej. Kisha frikë se do të izolohej dhe nuk do ta donte kush. Mendova se do të kishte një jetë të vështirë. Më pas lindën edhe frikëra të tjera:

- Po sikur të jetë konfuze për ndjenjat e saj?

- Po sikur, më vonë, ta kuptojë se nuk është transgjinore dhe të mos kthehet dot mbrapsht?
- Pas operacionit ajo nuk do të jetë kurrë e njëjta.
- Çfarë ndodh nëse gjatë operacionit ka komplikacione?
- Si do të reagojë trupi i saj ndaj hormoneve?

Tani jam më e qetë, por ende e tronditur. Janë ndjenja që vijnë e ikin si valët e detit. Herë të dobëta e herë të forta. Javën e kaluar, kur mori konfirmimin për ndryshimin e emrit dhe të gjinisë, lumturia jonë ishte më e madhe se frikërat tona. A kishte bërë zgjedhjen e duhur? Tashmë ishte shumë vonë për t'u kthyer mbrapsht. Tashmë kjo nuk do të ndryshonte më.

Një tjetër ndjenjë që më pushton – e që ende më habit – është se e kam humbur përgjithmonë time bijë. Sigurisht që unë e di se ajo tashmë është një djalë transgjinor dhe që vajza që unë kisha lindur nuk ekziston më. E megjithatë, ku është ajo? Ime bijë tashmë ka vdekur, nuk ka më kthim mbrapsht. Nuk kam folur me të për këto ndjenja, sepse kam frikë se do ta lëndoja. Si nënë, i jetoj e vetme këto ndjenja.

Unë kam një djalë. E dua shumë. Do të jepja jetën për të. Po ku e kam vajzën? E dua edhe atë. Mos duhet të mbaj zi për humbjen e saj? Ku mund ta varros? Ajo jeton në zemrën time dhe unë nuk mund ta vras. Pastaj, ndihem si një nënë e tmerrshme, sepse im bir është më në fund i lumtur e prapëseprapë unë vazhdoj të vuaj.

Nuk e kuptoja dot se si mund të ndodhte kjo

Simona, nënë nga LITUANIA

Unë jam një nënë me dy fëmijë të rritur, një djalë 24 vjeç dhe një vajzë transgjimore, e cila tashmë është 26 vjeç. Deri para 5 vjetësh, unë ende isha e sigurt se po rrisja dy djem. Kur fëmija më i madh më tha se ishte në fakt transgjimor, nuk e kuptova mirë se çfarë më tha. Deri atëherë, kisha parë disa programe në televizion për një person që donte të kishte pamjen e seksit tjetër, por nuk e mora kurrë edhe aq seriozisht.

Gjatë rritjes së fëmijëve, nuk kisha vënë re asnjëherë asnjë lloj shenje tek fëmija më i madh, si për shembull interesim për lodrat e vajzave apo ndonjë dëshirë të madhe për të veshur fustane apo funde vajzash, kështu që ky lajm që për mua totalisht shokues. Nuk e kuptoja dot se si mund të ndodhte kjo gjë në familjen tonë, e cila nuk duket se ndryshon nga familjet e tjera të rregullta. Fëmijët e mi ishin rritur të shëndetshëm, kishin nota të mira në shkollë dhe studionin në universitet. Pas marrjes së një lajmi të tillë, isha tërësisht e stresuar, qaja shumë e madje kalova edhe në depresion për pak kohë. Doja të flisja me dikë që ishte në situatë të ngjashme, por nuk njihja askënd të tillë, kështu që kjo ishte një periudhë realisht shumë e vështirë për t'u kaluar.

Duke qenë se si babai i fëmijëve dhe unë vetë reaguam shumë negativisht, fëmija ynë u përpoq edhe njëherë që të jetonte si një “djalë normal” – të gjente një të dashur dhe të përpiqej ta harronte natyrën e tij të vërtetë. Megjithatë, kjo tentativë nuk pati sukses dhe dy vjet më vonë, e mblodhi mendjen për të filluar procesin e kalimit në gjininë tjetër. Hera e dytë nuk ishte edhe aq e dhimbshme, sepse thellë-thellë, unë e dija që kjo gjë dikur do të ndodhte. Pasi e mendova dhe e rimendova disa herë, mbaj mend që e pashë një herë në banjo, duke tërhequr faqet, ku sapo

kishte filluar t'i mbinte ai pushi tipik. Kishte vështirësi për t'u përshtatur në shkollë, duke i ndryshuar shkollat disa herë, përveçse filloi të shfaqte interes në disa përvoja të ndryshme shpirtërore dhe fetare. E inkurajuar nga ime bijë, dikur edhe unë fillova të interesohesha për fenomenin e personave homoseksualë dhe transgjjinorë. Fillova të merrja pjesë në një grup mbështetës për prindërit e fëmijëve LGBT*. Aty u njoha me nëna të tjera, dëgjova dëshmitë e tyre dhe, më në fund kuptova se nuk isha vetëm në Lituanë dhe se kishte njerëz që më kuptonin, me të cilët mund të flisja për emocionet dhe ndjenjat e mia, duke u ndjerë shumë më mirë. Falë këtij grupi, pata mundësinë të merrja pjesë në një takim ndërkombëtar të prindërve të personave LGBT* në Maltë. Takimi me prindër nga vende të ndryshme evropiane që shkëmbenin përvojat e tyre shumëvjeçare më bëri të kuptoja edhe më shumë.

Kuptova se jo vetëm duhet ta dua dhe ta pranoj fëmijën siç është, por edhe ta respektoj identitetin e saj dhe të shfaq mbështetje në betejat e saj të përditshme. Duhet ta pohoj se pranimi i të gjitha ndryshimeve, gjendjeve të ndryshme shpirtërore dhe situatave të pakëndshme vazhdon të jetë hera-herës sfidë për mua dhe më duhet të sforcohem shumë.

Fakti që Lituanisë i mungon rëndshëm njohja e LGBT* thjesht e bën jetën tonë më të vështirë: nuk ka politika për kujdesin mjekësor për personat transgjjinorë, nuk bëhen operacione për ndryshim seksi dhe sigurisht që çiftet e të njëjtit seks nuk kanë të drejtën e partneritetit apo martesës civile.

Është e vështirë të ndryshosh mendësitë e vjetra

Johnny, IRLANDË

Si reagova unë kur djali i tregoi bashkëshortes se ishte homoseksual? Ndoshta, është më e sinqertë që ta lidh këtë reagim me një indicie të mëparshme se im bir 'mund' të ishte homoseksual. Nja dy vite më parë, ai kishte lënë hapur një faqe interneti për homoseksualë në kompjuterin e shtëpisë dhe mbaj mend që atë ditë gati sa nuk pësova një atak ankthi. Im bir kishte qenë gjithmonë pjesë e botës mashkullore të sportit, futbollit, futbollit galik – me inkurajimin dhe pjesëmarrjen time në këto sporte. Ai u rrit mes një grupi të madh miqsh sportistë dhe ishte në qendër të aktiviteteve që ata zhvillonin.

Po pse gjithë ky ankth? Mos ndoshta e kisha të vështirë që ta shihja veten si babanë e një djali homoseksual? Në fund të fundit, i gjithë rrethi im i miqve ishin sportistë, heteroseksualë dhe ndoshta jo edhe aq liberalë. Mos ndoshta kisha frikë për mënyrën se si do ta trajtonte shoqëria djalin tim? A do të ishte ai i sigurt? Përveç kësaj, ndoshta isha unë që nuk po e kuptoja situatën si duhet. Ka shumë të rinj që herë pas here shohin faqe të tilla interneti për homoseksualë, jam i sigurt për këtë. Besoj se po kapesha me mish e me shpirt pas shpresës se im bir nuk ishte homoseksual.

Unë gjithmonë mbahesha për njeri liberal dhe mendjehapur dhe gjithmonë dilja në mbrojtje të më të dobtëve, duke u përfshirë në lloj-lloj projektesh për të ndihmuar endacakët, merrja pjesë në programe në ndihmë të vendeve të botës së tretë e madje kisha udhëhequr edhe disa revolta studentësh në vitet e mia të adoleshencës. Në një diskutim me disa miq vite më parë doli pyetja: 'A do të ndiheshe rehat në një lokal për homoseksualë?' dhe sigurisht që unë isha i pari që thashë: 'E

pse duhet ta kem problem?'. Gjërat duken mirë kur u hyn betejave për persona të tjerë. Është më e lehtë. Është komode, ndihesh mirë. Por a mund të jesh vërtet empatik? Sa i fortë dhe sa i angazhuar je në të vërtetë kur këto rrethana mbërrijnë tek dera jote?

'Konfirmimi' ishte organizuar si duhet. Im bir dhe vëllai i tij më i madh, i cili tashmë kishte një të dashur, ishin që të gjithë në shtëpi në fundjavë. Mbizotëronte humori dhe hareja e zakonshme. Në njëfarë mënyre, e vura re se djali i madh diçka fshihte. Më duket se ai do ta shijonte gjithë këtë. Djali im homoseksual zgjodhi momentin e përshtatshëm dhe tha: 'Mami, babi, duhet t'ju tregoj diçka. Unë jam gej'. Kam për të qenë gjithmonë mirënjohës për reagimin e parë. Ishte një reagim fizik, plot lot. Që të gjithë u përqaftuam dhe qamë. Unë dhe bashkëshortja e falënderuam që na tregoi, i thamë se e donim dhe se shpresonim që ai të ishte i lumtur dhe i sigurt. Pashë time shoqe në sy dhe nuk e kisha parë kurrë një dashuri, krenari dhe mirënjohje të tillë. E di se thellë-thellë në zemër, edhe ajo kishte kohë që e priste një konfirmim të tillë, që tashmë për të përbënte një lloj lehtësimi. Gratë dhe nënat kanë dhurata edhe më të mëdha në jetë.

M'u desh kohë të përshtatesha me rrethanat e reja. Do të doja të thosha se nuk e kisha aspak problem që të dilja në çati e të bërtisja: *'Im bir është homoseksual dhe unë jam krenar për të!'* M'u desh kohë. Gjithçka ishte e pranueshme brenda mureve të shtëpisë, por unë nuk isha ende i përgatitur për ta ndarë këtë lajm me miq dhe gjyshër. E kisha problem. Më duhej të mësohesha edhe me mënyrën e re të të folurit prej homoseksuali. Mbështetja ime reale në atë kohë ishte ime shoqe. Sigurisht që unë kisha mësuar edhe nga biseda me persona të tjerë që kishin kaluar të njëjtën përvojë.

Doja që im bir të mendonte se unë nuk e kisha problem dhe se isha i hapur që të dëgjoja më shumë për këtë. Që të thuash nuk e kisha problem është ndoshta pjesa më e lehtë. I hapur, kjo ishte pak më problem. Po sa të vështirë duhet ta ketë pasur ai vetë!

Ashtu sikurse në të gjitha fushat e jetës, arsimi është gur themeli. Injoranca mund të çojë në padrejtësi, diskriminim dhe vuajtje të tilla. Unë jam ende në proces të mësuari. Do doja që t'u gjendesha personave të tjerë që e gjejnë veten në të njëjtin proces. Një proverb i vjetër irlandez thotë: *'An tslat a chruann le haois is deacair í a shníomh ina gad'* – Është e vështirë të ndryshosh mendësi të vjetra. Edhe për mua nuk ishte ndryshe. Por njeriu duhet të jetë i hapur ndaj realiteteve të reja, kurse unë duhet të jem mirënjohës ndaj atyre që më rrethojnë dhe ndaj mençurisë dhe bujarisë së mrekullueshme të prindërve të mi.

Një familje krahëhapur në një kontekst të jashtëm të vështirë

Piera, ITALI

Unë quhem Piera dhe jam vullnetare e Angedo-s (Shoqata e Prindërve dhe Miqve e Personave LGBT, Itali). Historia ime është një histori e paqtë, ku pas daljes hapur të dy fëmijëve të mi, pati një mirëseardhje gjithë dashuri nga e gjithë familja. Megjithatë, e gjithë kjo qetësi u prish nga realiteti i jashtëm me të cilin duhet të përballen personat LGBT për shkak të paragjykimeve ndaj tyre.

Sidomos në këtë moment historik, unë nuk mund të jem i qetë kur shoh mungesën e tolerancës dhe urrejtjen ndaj personave “ndryshe” nga ne. Kisha katolike ka përgjegjësinë e saj për mesazhet negative që përçon përmes nismave si moslejimi i personave homoseksualë që të bëhen priftërinj apo për deklaratat që i përjashtojnë ata nga mundësia e të jetuarit të dashurisë së tyre.

Pranimi dhe përfshirja janë vlera të shtuara: këto vlera nuk privojnë askënd nga asgjë! Unë shpresoj që së shpejti të dy fëmijët e mi të bien në dashuri, sepse janë të lodhur nga pritja dhe ngaqë jeta është e shkurtër dhe ne që të gjithë kemi të drejtë ta jetojmë atë plotësisht.

Asgjë nuk është siç duket

Birgül, TURQI

Unë kam 35 vjet që pikturoj. Kur fillova të pikturoja, gjëja më e rëndësishme për mua ishte që ta portretizoja atë çka shihja në kanavacë në mënyrën më reale të mundshme dhe ta bindja shikuesin për realitetin e saj. Kur pikturoja, shqetësimi im më i madh ishte pikërisht ky: bindja e të tjerëve.

E përgatis paletën për të pikturuar një pemë që kam përballë, vendos në fillim të gjitha ngjyrat dhe pastaj filloj t'i përziej. Shoh që pema është e gjelbër, kështu që përdor shumë të gjelbër. Teksa vazhdoj, kuptoj se pema në fakt ka shumë pak ngjyrë të gjelbër. Ajo ka edhe ngjyrë kafe, të verdhë, të purpurt, blu, e madje edhe të bardhë. Megjithatë, unë përdor kaq pak ngjyrë të gjelbër, sa që mendoj se ndoshta pema nuk do të dukej realiste. “Ndoshta po bëj gabim”, mendoj e megjithatë çdo njeri që e sheh pikturën më thotë se sa e bukur është ajo pemë. E që ta bëj më të qartë, marr një mollë të kuqe dhe e vendos në tavolinë dhe pastaj vizatoj një mollë të kuqe. Teksa shoh paletën përballë meje, shoh që ngjyra më pak e përdorur është e kuqja. Në fakt, ajo ka ngjyrë të verdhë, të gjelbër dhe të purpurt. Hija e mollës në të vërtetë është e purpurt – pjesa e poshtme e mollës duket e purpurt. E megjithatë, edhe këtu e kuqja është ngjyra më pak e përdorur.

Për më shumë se 35 vjet, unë kam jetuar dhe punuar si artist dhe ajo çka kam mësuar është se shqisat na mashtrojnë. Kam filluar të kuptoj se asgjë nuk është siç duket. Asgjë nuk është siç duket...

Vitet kanë kaluar dhe unë vazhdoj të pikturoj. Kam një djalë 15 vjeçar. Jeta jonë është vërtet e bukur dhe ne jemi vërtet të lumtur... Unë kam besim tek fëmija im. Unë kam lindur fëmijën më të bukur në botë – më të bukurin. Ai po fillon të krijojë karakterin e tij. Çdo ditë, shoh një

tjetër anë të tij që nuk e kisha njohur deri dje. Djali im, si brenda dhe jashtë, është një fëmijë kaq i bukur...

Një mëngjes, zgjohem me një ndjesi të çuditshme: djali në fakt po më gënjen. Unë nuk e pranoj dot këtë. Mendoj se jemi aq afër me njëri-tjetrin sa ai nuk do të mund të më gënjente. Nga ana tjetër unë i jap kaq shumë opsione, sa që ai as nuk e ka të nevojshme të më gënjejë. Dhe unë e kap në një apo dy gënjeshtat e tij. Shoh kompjuterin, më vjen turp, por vazhdoj. Pastaj shoh një letër. Një letër e shkruar për një person me emrin “Kaan”, letër dashurie. Ai është mirë në letërsi dhe unë mendova se ndoshta është ndonjë shoqe e tij që ka rënë në dashuri me Kaan-in dhe ndoshta i ka kërkuar tim biri që “t’i shkruajë një letër dashurie Kaan-it, që ai të mund të kuptonte emocionet e saj”. Gënjeshtat vazhdojnë.

Një tjetër mëngjes zgjohem me ndjesinë “Ok, boll me gënjeshtat”. E marr djalin pas shkolle me makinë dhe shkojmë në një kafene. I them: “Unë jam i vetmi person që mund t’i besosh në këtë botë. Të dua shumë, të dua aq shumë sa... Por ka diçka që nuk shkon. Ti po më gënjen dhe dua të më shpjegosh”. Më në fund, e pyes:

“Bir, kush është Kaan?”

në bisedë e sipër, porosisim pica. Kjo është pica më e rëndësishme e jetës sime. Vjen pica dhe kafshoj një copë.

“Okay mami, tani duhet të tregoj. Kaan-i është i dashuri im”, - më thotë.

“Çfarë do të thuash? Më fal, por nuk po të kuptoj.” – i përgjigjem.

E kisha akoma në gojë atë copë pice. “Mami, jam gejt”, më thotë ai. U shokova kaq shumë, sa që thashë me vete: “Qetësohu, mos reago, qetësohu!”. I bëra disa pyetje, si p.sh. sa kohë kishte që ndihej kështu. Pastaj i thashë se nuk duhet ta etiketojë veten në këtë mënyrë dhe se nuk kishim informacion mjaftueshëm për këtë temë, kështu që mund të shkonim tek një ekspert dhe ndoshta eksperti mund të na informonte. Ai ra dakord.

Paguam faturën dhe u larguam nga restoranti. U desh të shkonte ora 11.30 që të mund ta përtypja atë copë pice që e mbaja në gojë që në orën 7 në kafene. Të gjithë kishin rënë në gjumë, kurse mua nuk më mbylleshin sytë. Sapo u gdhi, gjeta një nga psikiatrit më të mirë në Izmir dhe shkua tek ai. Në fillim, shkova vetëm. Ndërkohë, nuk fola me tim bir për këtë temë. Por më ishte përmbysur e gjithë bota. Gjithë ëndrrat që kisha për të u zhdukën dhe m'u duk sikur im bir kishte vdekur. Kështu ndihesha. Brenda vetes ndieja një zjarr që digjej. Psikiatri më shpjegoi në vija të trasha se çfarë ishte kjo dhe se unë nuk mund të merrja atë që doja, sepse në fakt doja që ta ndryshoja tim bir dhe ta bëja heteroseksual si fëmijët e tjerë normalë – si shumica. Ajo çka më tha psikiatri nuk më bindi. Kështu që gjeta një psikolog. Ishte një djalë i ri dhe shkova tek ai bashkë me tim bir. I tregova për situatën sapo hyra brenda. E para gjë që më tha ishte: “Nëse dëshiron ta ndryshosh fëmijën tënd, të lutem mos eja më këtu. Eja, vetëm nëse dëshiron që fëmija yt të jetojë në shoqëri siç është”. Ai m'i shpjegoi me mirësjellje të gjithë termat. Unë këmbëngulja. “Im bir është 15 vjeç dhe nuk ka pasur më parë përvoja seksuale. Si mund të thotë se i intereson gjinia e vet kur nuk ka pasur përvoja të tilla më parë?”. Psikologu m'u përgjigj: “Ajo çka ka rëndësi për ne është çfarë thotë dhe çfarë ndjen njeriu”. U përballa me gjënë më të rëndësishme që më është dashur ta mësoj e ta rimësoj sërish: shqisat na mashtrojnë, janë ndjenjat ato që kanë rëndësi. Kjo ishte dita kur unë fillova të pranoja realitetin. Kanë kaluar tashmë 2 vjet që kur e mësova këtë. Në fillim, qaja shumë. Vitin e parë, filloja dhe u tregoja miqve e madje edhe të panjohurve “Hej Ayşe, a e di ti se djali im është homoseksual?”, thjesht për të kapërcyer të qarën. Pasi e thashë dhe e rithashë disa herë, u mësova që ta thosha pa nxjerrë lot.

Tani, çdo ditë që kalon, mësoj diçka të re dhe të bukur për tim bir. Çdo ditë që kalon... Sa shumë më ka mësuar... Kam lexuar libra me orë të tëra, jo vetëm libra për seksualitetin, por edhe libra për jetën. Kam mësuar gjithë këto gjëra falë tim biri. Sa shumë i detyrohem atij!

Përkthimi: *Arda Enfiyeci*

Nga përmbledhja “Gökkuşağından Hikayeler” (tetor/2018),
përmbledhje historish të familjeve LISTAG në Turqi.

Oh Zot, si do të jetojë fëmija im në këtë shoqëri jotolerante

Vaida, nënë nga LITUANIA

Fëmija im është i mrekullueshëm, ai është fantastik, intelektual, i zgjuar... unë jam jashtëzakonisht krenare për të. Ne jemi shumë të lidhur bashkë. Para disa vitesh mësova se është homoseksual. Nuk është se nuk e prisja, e kisha pasur ndjesinë se ai ishte gej teksa e shihja që rritej, zhvillohej e bëhej më i pjekur. Përjetova shokun më të madh, kur mendova “Oh Zot, si do të jetojë fëmija im në një shoqëri jotolerante? Mund ta godasin, ta rrahin, ta ofendojnë ose ta vrasin”. Kisha lexuar në media se të tilla gjëra ndodhin. Isha shumë e frikësuar për sigurinë e tim biri. Një tjetër valë frike më pushtoi kur mendova se çfarë do të mendonin miqtë dhe kolegët e mi më të afërt kur ta mësonin këtë. E di se nuk duhet të merakosem për opinionin e të tjerëve, por nuk mund ta hiqja dot këtë ndjesi nga mendja. Jetoja bashkë me të. Shumë njerëz nuk e dinë dhe unë nuk u kam thënë. Ua them vetëm atyre që besoj.

Mendoja se dalja e këtij sekreti ma ka ndryshuar jetën. Në fakt, nuk ma ka ndryshuar, gjithçka është si më parë. Po ai fëmijë, po ato ditë, po ato minuta... Megjithatë, unë fillova të shprehja interes për shumë gjëra, sidomos për ngjarje të ndryshme dhe jam bërë më aktive. Ndoshta nuk dua të mbetem mbrapa të rinjve? I them fëmijës: “Nëse më dëgjon që flas gjepura, më ndalo!”

Ai nuk më tregoi vetë, isha unë që e pyeta. Ai më tha: “Po, ashtu është, siç mendon.” Nënata e tjera qanin shumë, kurse unë jo. Para se të më tregonte, ishte i rezervuar. Mendova se ndoshta merrte drogë. U bë shumë më e lehtë kur kuptova që nuk ishte ky problemi. Nuk ndiej asnjë faj. Nëna të tjera thonë se ndihen fajtores, unë jo. Të rinjtë nga rrethi i tij nuk u surprizuan, ata punojnë dhe krijojnë së bashku. Por pjesa më e madhe e

brezit të vjetër ka mendësinë e Bashkimit Sovjetik. Ata edukoheshin për “standarde” dhe askush nuk i shihte njerëzit si individë. Nëse nuk ishe “standard”, mund të përfundojë në ndonjë spital psikiatrik ose mund të të dëbonin tërësisht nga shoqëria.

Do të ishte më mirë nëse im bir do të kishte treguar shumë më parë. E imagjinoj se çfarë mund të ketë kaluar. Ai priste mbështetje nga njerëz të afërt, por nuk e mori, sepse nuk fliste. Kur e mësuam, nuk është se ndryshoi ndonjë gjë thelbësore, ne thjesht ndaluan së komunikuari me personat homofobikë. Askush nuk ka të drejtën të gjykojë dhe të dënojë. Njeriu duhet të lihet i lirë të jetojë jetën e vet. Ata që gjykojnë dhe ndëshkojnë të tjerët, e kam të vështirë t’i pranoj. Unë kam vlera të tjera. U bëra më mirëkuptuese dhe më empatike ndaj të tjerëve. Dhe tani, kur dëgjoj dikë që gjykon apo tall të tjerët, nuk largohem, por jap mendimin tim. Mund të mos u pëlqejë të gjithëve. Nëse pranohet, më gëzon. Kur kolegë apo të njohur diskutojnë për publikime rreth temave LGBT, dëgjoj shumë gjëra të ndyra. Bisedat homofobike janë si një thikë në zemër. Askush s’më ka thënë asgjë drejtpërdrejt për tim bir, por unë distancohem nga personat homofobikë. E dëgjoj mendimin që shprehin dhe më dëshpëron kur mendoj se në çfarë shoqërie jotolerante jetojmë ende.

Vite më parë, u ndjeva vetëm. Mendoja “Duhet të ketë edhe nëna të tjera si unë, si mund t’i gjej?” Doja të flisja dhe doja të dija se çfarë dinin ato. A i kuptonin ato fëmijët, a komunikonin me ta? Tashmë jemi disa vetë në grup, por grupi nuk po rritet. Mund të ketë shumë arsye për këtë. P.sh. ne mblidhemi në Vilnius dhe nënat në fakt jetojnë gjithandej, në të gjithë vendin, jo vetëm në kryeqytet. Takimet janë falas, megjithatë të udhëtosh nga një rreth në një tjetër kushton. Në mos për financat, mos ndoshta është frika që i ndalon? Ndoshta kanë dyshime ... se u duhet mbështetje. Kur shkova të takohesha me nëna të tjera për herë të parë, prisja të shihja nëna të rezervuara, të stresuara, të frikësuar, por kur i pashë, mendova “Sa fantastike!” U lidhëm ngushtë menjëherë. Sigurisht, për disa është më e thjeshtë të flasësh, për të tjera

më e vështirë, por askush nuk na detyron të bëjmë diçka me pahir. Ndoshta edhe mund të kem humbur disa miq për shkak të fëmijës sim. E ardhmja do të tregojë nëse ata kanë qenë miq të vërtetë, megjithatë kam gjetur miq të rinj.

Nënave të tjera, dua t'u them: "Lexoni, mësoni dhe mendoni. Frika vjen nga mosdija. Nuk është se keni dështuar. Fëmija juaj është i mrekullueshëm." Duke marrë pjesë në këtë grup, unë po rritem edhe vetë. Të flasësh me prindër të tjerë si unë, më forcon dhe më mbështet, shpresoj ta bëjnë edhe të tjerët. Së bashku, mund të rritemi shumë.

Dashuri e pakushtëzuar

Theo dhe Marjo Kuipers, HOLLANDË

Theo

Unë dhe bashkëshortja ime Marjo jemi prindër të dy djemve, njëri homoseksual dhe tjetri heteroseksual. Për ne, kjo nuk përbën asnjë lloj dallimi. Ne i duam të dy pa kushte dhe orientimi i tyre seksual nuk përbën aspak problem për asnjërin prej nesh. Ne besojmë se Zoti i ka krijuar ata ashtu siç janë. Kush jemi ne që të vëmë në diskutim rrugët e tij. Ne, në familjen tonë, jemi shumë të lidhur dhe përpiqemi të jetojmë me njëri-tjetrin në paqe dhe të kujdesemi për nevojat e njeri-tjetrit. Dita që djali ynë i vogël na tregoi, ishte dita para Krishtlindjeve. Im bir po punonte në kompjuter në studion e tij dhe po shikonte një faqe interneti LGBT për të marrë disa informacione. E pyeta se çfarë po bënte dhe më tha se duhet të më tregonte diçka. Bashkëshortja, djali i madh dhe e dashura e tij ishin ulur në dhomën e ndenjes. Ai na tregoi se i pëlqenin djemtë më shumë se vajzat dhe ne nuk u habitëm aspak. Thellë-thellë e dinim se ishte gej. U përqafuam dhe ai u ndje shumë i lehtësuar dhe mirënjohës që e pranuan si djalë dhe që e pranoi edhe i vëllai dhe e dashura e tij. Javën tjetër, ai u tregoi gjithë miqve të ngushtë dhe askush nuk e refuzoi. Ky ishte një lehtësim i madh. Edhe ai vetë do të kishte dashur të na tregonte shumë më herët. Ne dimë shumë pak për personat homoseksualë dhe për marrëdhëniet homoseksuale.

Një miku ynë i afërt dhe koleg është homoseksual dhe ai na tregoi shumë gjëra interesante për jetën e homoseksualëve dhe madje na çoi edhe në disa bare homoseksualësh në Amsterdam. Ne jetojmë në Hoorn, një qytet i vogël afër Amsterdami. Filluam të marrim pjesë në festimet Pink në kishën Keizersgracht në Amsterdam dhe ndërmorëm edhe disa udhëtime me varkë gjatë Paradës së Homoseksualëve në Amsterdam.

Në vitin 2016 u nisëm me anije, një anije e quajtur Anija Botërore e Besimit Fetar me sloganin “Bashkëjetesë në Liri” dhe fituam çmimin e parë. Një imam homoseksual nga Franca ishte aty bashkë me vajzën lezbike të Desmond Tutu nga Afrika e Jugut. Disa persona filluan të qanin kur na panë të kalonim me varkë përmes kanaleve të Amsterdami. Vendosëm gjithashtu që të ishim të pranishëm edhe në prezantimin e ENP-së në Maltë. Për fat të keq, në Holandë nuk ka asnjë grup prindërisht të tillë, kështu që ne ishim thjesht anëtarë individualë të ENP-së. Ne e mbështesim fuqishëm sloganin “Dashuri pa Kushte” të ENP-së.

Është shumë e trishtueshme kur prindërit vendosin t’i braktisin fëmijët kur ata u tregojnë për prirjet e tyre seksuale. Ne nuk mund ta kuptojmë dhe ta pranojmë që kjo gjë vazhdon të ndodhë edhe sot e kësaj dite. Ne do të mbajmë një baner me këtë slogan të ENP-së në Paradën e Krenarisë në korrik në Amsterdam. Djali ynë do të jetë me ne dhe kjo na bën krenarë. Ne kemi ndërmend t’u tregojmë të gjithëve për familjen tonë dhe për të dy djemtë tanë. Si për djalin homoseksual, ashtu edhe për tjetrin. Pranimi dhe barazia fillojnë në familje.

Marjo

Që kur ishte i vogël e kisha ditur se ndoshta do t’i pëlqenin djemtë. Për ne që si një dhuratë Krishtlindjesh kur ai na tregoi se kush është në të vërtetë thellë-thellë brenda tij. Mendërisht e dija; ti je im bir – nuk ka dallim nëse ti je kështu apo ndryshe. E megjithatë me zemër qava kur u përqaftuam dhe ai më tha: “Të falënderoj që më do kështu si jam”. Sigurisht që të dua. Ti je im bir, para dhe pas Krishtlindjeve!

Ai zgjodhi të na tregonte në mënyrë krejt të natyrshme (normale). Ne respektuam zgjedhjen e tij dhe nuk i thamë askujt.

Por si prindër, të duhet të përballesh edhe me gjithë rrethin e njerëzve. “Pse nuk na the? Pse nuk na tregove?” më pyeti dikush. Dhe unë i thashë: “Epo, unë nuk të mora në telefon dhe nuk të tregova as për djalin e madh që është heteroseksual” Dhe jo, nuk është se i kemi rritur ndryshe fëmijët.

U gjenda përballë birit tim të dashur

Melani Centrih, SLLOVENI

Unë jam 62 vjeç dhe im bir është homoseksual. Ma tha para 14 vjetësh. Ishte 18 vjeç dhe në vitin e parë të studimeve. Në atë kohë unë punoja shumë. Marrëdhëniet familjare ishin të qëndrueshme dhe mendoja se fëmijët e mi (i madhi 7 vjeç dhe i vogli që është homoseksual) tashmë ishin rritur. Isha e lumtur dhe nuk prisja stuhi të tjera në jetë. Një mbrëmje im bir më erdhi papritur në zyrë. Në fillim po më thoshte se ishte sëmurë, i dëshpëruar dhe shumë i lodhur. Unë isha e qetë duke menduar se të qenit sëmurë nuk përbën ndonjë gjë të veçantë. Më pas, pohoi: “Por unë kam një problem. Ndihem i tërhequr ndaj të njëjtit seks...” Dhe filloi të qante me dënësë.

Ky qe për mua një shok i jashtëzakonshëm. Nuk e kisha marrë kurrë seriozisht homoseksualitetin deri atëherë si mundësi reale në jetën time dhe ja ku isha, përballë djalit tim aq të dashur që qante dhe përballë faktit se unë nuk mendoja kurrë se mund të më ndodhte kjo.

Po tani? Për pak sekonda m’u desh të merrja një vendim. Dhe ishte gjëja e duhur: Vendosa të qetësohem. Në fund të fundit, ai ishte gjallë. I trishtuar për këtë situatë, por më tregoi të vërtetën. Ai është i përgatitur që të flasë për jetën e tij me mua.

Dhe ky ishte një lehtësim i madh. Pak sekonda më vonë jeta ime ndryshoi dhe vlerat dhe prioritetet e mia u kthyen përmbys – sot unë jam e lumtur që reagoja ashtu.

Nuk mund ta theksoj sa duhet. Edhe nëse fëmija juaj jua thotë këtë me zë të lartë, duke ulëritur, ruani qetësinë. Dëgjojeni me qetësi dhe bëjeni këtë duke tundur kokën e duke thënë herë pas here “Ok, po të dëgjoj”.

Ata mund të ndihen sikur në njëfarë mënyre kanë dështuar ose mund

të ndihen të lehtësuar që e kanë hequr një barrë nga shpatullat e tyre. Kështu që, në vend që të përqendrohemi në gjëra specifike, përpiquni të mos humbisni lidhjen emocionale me ta.

A i ke treguar kujt? Kjo është gjithashtu një pyetje që i shqetëson prindërit kur fëmijët u tregojnë për prirjet e tyre seksuale. Ka shumë të ngjarë që të mos jeni personi i parë që fëmija ia beson këtë gjë. Shpeshherë, një fëmijë LGBT përpiket që ta lehtësojë reagimin duke u treguar personave të tjerë. Ata mund të mos duan t'ju zhgënjejnë, t'ju nxehin apo t'ju shokojnë, kështu që u drejtohen personave të tjerë për këshillë se si mund t'ju thonë.

Nuk ka ndonjë problem që t'ia bëni këtë pyetje. Kjo ju jep një ide se sa i hapur apo sa e hapur është djali apo vajza juaj, sidomos nëse fëmija nuk do që t'i tregojë ende askujt tjetër. Një person LGBT+ e kalon të gjithë pjesën tjetër të jetës së tij pikërisht duke bërë këtë, duke iu treguar personave të tjerë. Unë kam parë edhe disa raste kur fëmijët u kanë treguar prindërve dhe kur gjërat nuk kanë shkuar mirë. Kur ata janë përpjekur të gjejnë një tjetër mundësi për të treguar, për të folur për këtë. Ata përpiqen të kuptojnë se çfarë nuk ka funksionuar dhe përpiqen të gjejnë mënyra të reja. Të kuptuarit dhe mbështetja e prindërve në këto situata është shumë e vyer dhe e pazëvendësueshme.

Këto 14 vite nuk kanë qenë gjithmonë të lehta dhe pozitive, por ne ia kemi dalë si familje. Bashkëshorti im, djali im më i madh, të gjitha hallat, tezet, etj., i gjithë komuniteti ka qenë shumë i përfshirë në këtë proces. Që të tregosh se kush je thellë brenda teje, jo vetëm që nuk është e lehtë, por në fakt është gjëja e duhur që njeriu duhet të bëjë. I jep kujtdo mundësinë që të vazhdojë të qëndrojë ashtu njerëzor dhe të reagojë në mënyrë shumë të natyrshme.

E kam shkruar këtë letër për të shpjeguar situatën time

Marta, SPANJË

1. Çfarë mendove kur dëgjove lajmin?

Ne ishim pak a shumë një familje tradicionale me një të veçantë pak qesharake. Zakonisht, sajonim histori për të shpjeguar, p.sh, se pse humbisnin gjithmonë çelësat apo pse ora nuk tregonte asnjëherë orën e duhur për të thënë se kur erdhi secili në darkë në shtëpi...

Një ditë, djali im 20-vjeçar më thirri në dhomën e tij *“Mami, unë e di se kam qenë gjithmonë vajzë dhe të kam shkruar këtë letër për të ta shpjeguar këtë.”*. M’u duk e pabesueshme. Isha duke i thënë *“Të lutem, lëre me kaq këtë shaka, nuk është për të qeshur”*, kur e kuptova se sa serioze ishte situata. Ai kishte aq frikë se mos e refuzoja, sa që dukej sikur nga momenti në moment do të fillonte të qante. E përqafova duke i thënë *“Unë nuk po kuptoj gjë fare, por të jesh i sigurt se sido që të jetë puna, unë të dua”*.

Isha vërtet konfuze; vrisja mendjen se si kishte mundësi që djali që unë kisha lindur të kthehej në grua. Ishin dy ndjenja kontradiktore që më përplaseshin në kokë. Nga njëra anë, mendoja se duke qenë se nuk kisha vënë re asgjë ato 20 vjet jetë, unë duhet të isha nëna më e trashë në botë, kurse nga ana tjetër, mendimi se duke mos qenë kaq e trashë, nëse unë nuk kisha kuptuar asgjë, ndoshta kjo ndodhte ngaqë e gjitha ishte diçka e pakuptimtë.

2. Cilat ishin frikërat e tua?

Në momentin që fillova ta besoja, më duhet ta kuptoja se çfarë do të thoshte tranzicion ose kalim në të gjitha aspektet: në aspektin mjekësor, psikologjik, social..., kisha frikë nga dëmtimet që kjo mund

t'i shkaktonte shëndetit të tij: efektet sekondare të terapisë hormonale dhe pasojat e kirurgjisë me rrezik. Pyesja veten se çfarë mund të ndodhte nëse pas gjithë kësaj ai mund të ndryshonte mendje. Isha e shqetësuar për refuzimin social dhe kisha dyshime nëse do të jetonte ndonjëherë ndonjë jetë normale. Kisha frikë për pasojat që do të kishte kjo për të gjithë familjen. Ne u përpoqëm shumë që ta respektonim karakterin e njëri-tjetrit dhe pikëpamjen e gjithsecilit. Pavarësisht dallimeve, bashkëshorti im ka qenë mbështetje e madhe për vajzën dhe për mua gjatë gjithë kësaj kohe. Por, nuk ishte e lehtë të menaxhoje një proces kaq të ndryshëm, ritmin e pranimit dhe angazhimin ndaj çështjeve LGBT.

3. Si ndiheni tani?

Kanë kaluar 5 vjet dhe tranzicioni mbaroi me sukses. Vajza studion në universitet dhe punon, ka shumë miq dhe jetën standarde të një vajze të re. Unë po ndihmoj edhe prindër të tjerë për kapërcimin e tranzicionit të djemve dhe vajzave të tyre, si dhe po ndihmoj djemtë dhe vajzat për të kapërcyer vështirësitë e tyre si prindër. Tashmë, ne i drejtohemi asaj si vajzë edhe kur flasim për fëmijërinë e saj. E kam të vështirë të them se kam një vajzë trans, pasi unë e konsideroj atë thjesht si vajzë. Duke qenë se e konsideron veten si një vajzë të vërtetë, sime bije nuk i pëlqen të shpjegojë se është trans. Prandaj edhe unë përdor *a nom de plume*. Megjithatë, që të jem e sinqertë, kam frikë se kjo nënkupton daljen nga një tjetër “dollap”. I pari është që të tregosh identitetin tënd të vërtetë gjinor, “dollapi” i dytë duket se del kur e ke të vështirë të thuash se ke bërë një kalim, pasi ke frikë se nuk të pranojnë.

Brenda secilit prej nesh ka një dritë të re

Carlo Terriaca, ITALI

Ishim në kuzhinë, që të tre, rreth 12 vjet më parë, një ndër ato ditët e para të janarit. Ai ishte ulur përballë nesh. Kishim ditë që ishim të shqetësuar, sepse ai ishte i nervozuar dhe ne nuk e dinim pse. Shumë pyetje që i kishim bërë nuk kishin marrë përgjigje.

Papritur, mori frymë thellë dhe tha “*Më duhet t’ju them diçka. Të paktën e kam kuptuar se kush jam dhe tani mund t’i vë një emër: jam homoseksual*”.

Fjalët e para ishin ato të sime shoqeje. Ajo tha: “*E dija. Unë shpresoj që ti të mund të njohësh dikë që të të dojë dhe ta duash ashtu si duhemi unë dhe yt atë*”.

“*E dija*” – tha Paola. Në fakt nuk kishim folur kurrë për këtë dhe as nuk kishin diskutuar për ndonjë dyshim apo shqetësim. Por ajo e dinte gjithsesi, siç nënat i dinë gjërat shpesh.

U shokova nga ato fjalë “*Tashmë mund t’i vë një emër*”. Në atë kohë, ai ishte 24 vjeç. I vura dorën në shpatull dhe pyeta veten: “*Po ku kisha qenë unë gjatë adoleshencës së tij?*”. Pastaj më erdhën ndërmend dy mendime: Për asnjë arsye në botë unë nuk do të lejoja që ta humbisja djalin tim dhe më duhet të mbroja dashurinë time për të. Por duhet të punoja me veten. Kisha nevojë për ndihmë. Të nesërmen qielli kishte një ngjyrë blu të mahnitshme dhe dielli shkëlqente mbi Romë. Duke u kthyer nga shkolla, ime shoqe më tha se e kishte ngritur kokën shumë herë lart atë ditë dhe kishte parë qiellin që shkëlqente, por ishte e trishtuar. Ajo mendonte se djali ynë nuk do të kishte kurrë fëmijë të vetët.

Më pas, kaluan disa muaj dhe çdo ditë flisnim, por ndonjëherë fjalët ishin kaq të pakta sa që lidheshin me biseda të mëparshme.

Mos ishte faji ynë? Gjatë atyre netëve pa gjumë mendoja shpesh për fëmijërinë e tij, mendoja kur e kisha qortuar, mendoja për zënkat, për momente të veçanta që mund të kenë qenë si hije në mënyrën se si e kishim rritur.

Pas dy vjetësh u treguam të afërmve, folëm me miqtë tanë pasi pamë të gjithë bashkë një film.

Në atë kohë, edhe një shoqe e tim biri, një vajzë, u tregoi prindërve për veten dhe ata u treguan të ashpër me të. Ajo vinte në shtëpinë tonë dhe qante. Paola u emocionua, pasi ajo kishte mësuar për Agedo dhe vendosi të bëhej pjesë e kësaj shoqate për ta ndihmuar. Në të njëjtën kohë, u anëtarësova dhe unë, por kësaj radhe, më duhet të rrëfhem, e bëra për të ndihmuar të tjerët.

Ishte një gjë shumë e mirë që i dha fund në njëfarë mënyre vetmisë, duke u përqaftuar me prindër të tjerë. Në atë kohë ishim shumë pak, kurse tashmë jemi shumë në Romë dhe në qendra të tjera të shoqatës nëpër Itali.

Dhe siç e kam thënë në një poezi që kam shkruar pasi u bëra pjesë e Agedos, mund të them me vendosmëri se brenda secilit prej nesh ka një dritë të re. Dhe ne përpiqemi ta ndajmë këtë dritë me sa më shumë njerëz që mundemi për t'i dhënë kuptim.

“Mami, Pawel do të të thotë diçka... Ai është gej”

Marzenna Latawiec, POLONI

Kanë kaluar shumë vjet. Djali im i madh, Kamil, nxori sekretin e të mesmit: “Mami, Pawel do që të të thotë diçka... Ai është gej”. Unë e pyeta: “Është e vërtetë?”. “Po”, mu përgjigj Pawel qetësisht. “Je i sigurt?”. “Po”, - përsëriti im bir qetë dhe shkoi në dhomë, me mua nga pas. Dhe unë i thashë “Rrugë e vështirë!” (duke nënkuptuar se do ta kishte jetën si një betejë), por e përqafova. U trishtova. Më dukej se jo të gjitha dyert do t’i hapeshin në jetë dhe se do të ekzistonte gjithmonë mundësia që dikush t’ia përplaste derën në fytyrë. Por, në të vërtetë nuk e kisha fare idenë se çfarë ishte homofobia. Mendoja se ishte thjesht një mospëlqim i zakonshëm ndaj një grupi njerëzish që dukeshin tepër të ndryshëm, bazuar në disa klishe dhe se kjo ndodhte rëndom me njerëz të paarsimuar që nuk shquhen për ndonjë reflektim të thellë, njerëz që thjesht kopjojnë klishe dhe që i përdorin ato si “opinionet” e tyre.

Disa vite më vonë, e njëjta gjë ndodhi edhe me djalin tim të vogël, Stasin. Ai donte të takohej me një djalë nga Suedia që e kishte njohur në Paradën e Krenarisë në Varshavë dhe nuk dinte se si të ma thoshte. Po diskutonim planet e pushimeve verore dhe në një moment më tha “E di si është puna, mami? Më duket se jam gej”. Unë e pyeta “Çfarë domethënë të duket se je gej?”. “Epo, jam gej” më tha. Unë qesha, e përqafova, por thellë-thellë në shpirt mendova se edhe jeta e tij do të ishte njëfarë maloreje.

Dy vite më vonë, në natën e Vitit të Ri, Stasin e kishin sulmuar ndërkohë që ai ecte dorë për dore me të dashurin rrugës për në shtëpi. Edhe pse u shokova nga gjithë ky incident, prapëseprapë nuk është se kisha mësuar shumë rreth homofobisë, sepse personat që e kishin sulmuar ishin pak

a shumë ai personi primitiv që unë mendoja se shfaqte sjellje të tilla.

Vetëm kur e kam treguar historinë e tij, kuptova reagimin e personave “normalë” që më parë më ishin dukur progresistë dhe të zgjuar. Ishte kjo histori që më hapi sytë. Homofobia është gjithçka që mendoja se është, por edhe diçka shumë më e madhe, më e thellë dhe më e rrezikshme. Është paragjykim. Një gjendje që nuk mund të analizohet në mënyrë logjike, një gjendje që duket sikur bllokton çfarëdolloj empatie dhe ndodh jo vetëm ndër personat pa nivel apo të paarsimuar, por edhe mes atyre të shkolluar mirë. Mesa duket, pikëpamja ime për njerëzit kishte qenë shumë idealiste deri atëherë.

Para këtij incidenti, mendoja se homofobia nuk ekzistonte në ligjin polak, kështu që nuk mund të konsiderohej si krim urrejtjeje. Siç më sugjeroi Stasi, unë u bëra pjesë e Akademia Zaangazowanego Rodzica (shoqatë e prindërve aktivistë) për të mësuar më shumë për sistemin tonë juridik dhe për mënyrat e ndryshimit të tij. Qysh atëherë, kam qenë për 4 vjet pjesë e kësaj organizate. Kuptova që lista e padrejtësive që prekin personat LGBTQIA është shumë e gjatë – sidomos në vendin tim – ne jemi ende në fund të indeksit ILGA.

Sot, jam pjesë e tre organizatave të aleancave LGBTQIA. Vendi im qeveriset nga një parti populiste e ekstremit të djathtë, që nxit elektoratin e djathtë ekstremist. Lejimi i gjuhës së urrejtjes ndaj të gjitha minoriteteve është normë. Për mendimin tim, përveç ndryshimeve në legjisllacion, është vendimtare që të punohet pozitivisht drejt ndryshimeve themelore në mentalitetin e shoqërisë, sepse vetëm ndryshime të tilla mund të garantojnë që ligji të mund të zbatohet. Ky është patjetër një mision i përcaktuar si me porosi për nënën e dy djemve homoseksualë!

E mbajtëm sekret

Galina, UKRAINË

E sërish vras mendjen nga t'ia filloj... Biri im i dashur që ne kishim pritur kaq gjatë. Sapo lindi, unë dhe im shoq humbëm mes asaj dashurisë prindërore, mbytëse. E llastuam dhe ishim gati të bënim gjithçka për të. Kur ishte dy vjeç, mjekët e diagnostikuan me një formë të lehtë paralize cerebrale. Kaluam shumë kohë duke shkuar në qendra të ndryshme shëndetësore duke kërkuar mjekë të rinj dhe mënyra të reja trajtimi. Sigurisht që kemi parë ndërkohë shumë raste të tmerrshme të fëmijëve të tjerë. Dhe, pas gjithë kësaj, djali mbeti me një cen të vogël. Kështu që, që nga fillimi djali ishte i ndryshëm nga bashkëmoshatarët e vet dhe ajo çka ishte normale dhe e lehtë për ta, për djalin tonë vinte gjithmonë me pengesa. E kishim vënë re, por asnjëherë nuk i kishim kushtuar rëndësi. Thjesht bëmë më të mirën për ta ndihmuar. Prandaj, që sjellja e tij ishte e ndryshme nga ajo e bashkëmoshatarëve apo e shokëve, na dukej gjithmonë diçka e natyrshme. Kjo është edhe arsyeja pse nuk e mora seriozisht, kur në moshën 15 vjeçare më tha se ishte gej. Sigurisht, mendova me vete, është një nga këto gjërat e çuditshme që bëjnë adoleshentët. Me siguri duhet të jetë trendi tani. Le të presim derisa të ndryshojë mendje dhe të fiksohet me diçka tjetër. Për pak kohë e mbajtëm sekret unë dhe im bir. Pak kohë më vonë, e mësoi dhe babi i tij dhe që të gjithë e morëm si formë shakaje.

Na erdhi si shok kur pamë se i dashuri, njeriu që djali dashuroi dhe me të cilin jetoi në një apartament me qira, e la (ndërkohë që ne besonim se djali jetonte në atë apartament me një vajzë!). Tragjedia në jetën e tij ndodhi pikërisht para syve tanë. Sigurisht që e morëm sërish në shtëpi dhe u përpoqëm ta mbështesnim. E megjithatë, qysh atëherë, vala e panikut dhe e dhimbjes brenda meje ka ardhur duke u rritur. Më vinin lloj-lloj mendimesh nga ato të zakonshmet. Po çfarë do të bëjë

ai tani? A do të jetë vetëm? Po rreziku i SIDËS? A do të ketë nipër e mbesa? Çfarë gabimi kemi bërë, ku gabuam? Përveç kësaj, vinin edhe lloj-lloj pyetjesh nga persona të tjerë. Si p.sh. “A ka të dashur? Pse nuk martohet?”. Kuptohet që u luta dhe u luta pa fund, u përpoqa të flisja me të, të lexoja materiale të ndryshme. Shpresoja, gjithashtu, se gjërat thjesht do të ktheheshin normale vetvetiu. Në fakt, nuk ndodhi kurrë kështu. Gjërat u bënë gjithmonë e më të vështira për t’u kapërcyer dhe shpesh e gjeja veten duke qarë dëshpërimisht sapo mbetesha vetëm. Së shpejti djali filloi të dilte me një të dashur të ri, një djalë që jetonte afër nesh. Ne e pranuan dhe u përpoqëm ta ndihmonim sa herë mundnim. Pavarësisht se nuk ishim dakord me zgjedhjen e tij, e shihnim se sa duheshin, sa të kujdesshëm dhe sa të butë ishin me njëri-tjetrin dhe kjo sikur na qetësonte. Dhe dalëngadalë, fillova t’u tregoja të vërtetën miqve dhe të afërmve. Sigurisht, jo të gjithëve, por atyre që kisha besim. Deri atëherë, isha lodhur shumë nga pyetjet standarde. Një ditë im bir më tha butë: “Mami, pse u tregon njerëzve pa më pyetur?”. Më erdhi turp, sepse në fakt kisha menduar vetëm për ndjenjat e mia. Po për të?! E megjithatë, nga ana tjetër, mendoja se kjo lloj nxjerrjeje e sekretit nuk kishte ndryshuar asgjë në marrëdhëniet e tij me familjen dhe miqtë tanë, me njerëzit që ne donim dhe respektonim. Qëndrimi i tyre mbeti i njëjtë dhe tashmë që gjithçka ishte e hapur dhe që nuk duhej të fshihja diçka, për mua u bë më e lehtë për të mbartur dhimbjen që e kisha ndarë me persona të tjerë.

Megjithatë, gjëja më e rëndësishme për mua, si nënë e një djali homoseksual, ndodhi para tre vjetësh kur zbulova nismën e Prindërve TERGO dhe kur kërkova leje për t’u bërë pjesë e tyre. Të gjitha nënat në këtë organizatë që kishin pasur përvoja të ngjashme dhe që kishin kaluar të njëjtat ngjarje më përqaftuan, më dëgjuan, qanë bashkë me mua, më ftuan të merrja pjesë në takime dhe në aktivitetet e tyre. Unë as nuk e kuptova se kur ndodhi kjo: në njëfarë mënyre dhimbja sikur u kurua vetvetiu brenda një kohe të shkurtër. Turpi sikur u zhduk dhe marrëdhëniet në familje ndryshuan. Në fillim kisha frikë të merrja pjesë në ngjarjet dhe aktivitetet e hapura, të bëja fotografi apo të

jepja intervista. Por, edhe kjo frikë u largua dhe tani unë marr pjesë pa hezitim në Marshimin e Barazisë në Kiev dhe në takime publike. Gjatë këtyre tre vjetëve kam ndryshuar shumë dhe këtë e kanë parë edhe miqtë dhe familjarët e mi. Por ajo që është më e rëndësishmja, është se ka pasur ndryshime pozitive edhe në jetën e tim biri. Ai tashmë ka një punë interesante. Ka kaluar më shumë se një vit që është njohur me dashurinë e tij të vërtetë, partnerin e tij që është kaq inteligjent dhe i kujdesshëm. Miqtë e tim biri (të cilët janë gjithashtu gej, lezbike dhe biseksualë) kanë dëshirë të njihen me mua.

Ndonjëherë mendoj se homoseksualiteti i fëmijës sim ma ka ndryshuar jetën në mënyrë drastike. Qëkur jam bërë pjesë e komunitetit të prindërve që kanë fëmijë LGBT, kam takuar kaq shumë persona të talentuar, të zgjuar dhe aq interesant sa është e pabesueshme. Falë TERGO-s kam vizituar vende të ndryshme dhe qytete të ndryshme të Ukrainës. Tashmë jam gati t'u përgjigjem pyetjeve të vështira. Tashmë kam besim dhe jam e lumtur që jam bërë një nënë profesioniste e një djali gej.

Stacioni i metrosë

Salih, TURQI

U bëra me djalë pas dy vajzave. Isha babai më i lumtur në botë. Punonim shumë për arsimimin e fëmijëve: kurse, shkolla, provime, raporte në shkollë... Ishte sikur ta kishim filluar shkollën të gjithë së bashku në të njëjtën kohë, përgatitëhim të gjithë bashkë për provimet, stresoheshim të gjithë bashkë dhe, po ashtu, bashkë ngrinim së ftohti mëngjeseve. Çoheshim që pa gdhirë që fëmijët të hanin një mëngjes të mirë. Doja që t'i çoja fëmijët në shkollat më të mira. Vajza e madhe studioi për juridik, kurse e vogla hyri në një fakultet inxhinierie. Ishim të lumtur sa s'ka.

Kur të motrat u larguan nga shtëpia për në kolegji, djali sapo kishte filluar shkollën e mesme. Tani e tutje, donim të kalonim më shumë kohë me të. Unë e prisja aty te ndërtesa e shkollës brenda në makinë që të mos lagej, por ai më qortonte "Pse e bërë gjithë atë rrugë?". Dhe pastaj ecnim në shi. Ai sforcohej shumë që të mos takoheshim me asnjë prej miqve të tij gjatë kohës që prisnim aty jashtë. Edhe nëse shihte përballë ndonjë shok, i shmangej. Për shkak të rregullave të shkollës, duhej të qethej gjithmonë shkurt, por gjithmonë thoshte se si do t'i dukeshin flokët po t'i rriste dhe se do t'i rriste kur të shkonte në universitet, si të motrat. Kur një nga mësuesit e shkollës na thoshte vazhdimisht se ai donte të ulej në bankë me vajzat, unë mendoja "Epo normal, është rritur me motra". Kur mbaroi shkollën e mesme, u fut në një fakultet përkthimi, një prej universiteteve më të mira në Stamboll. Ia arritëm qëllimit. Në fund, i kishim që të tre fëmijët me shkollë. E megjithatë, mendja na rrinte atje, sepse ata s'kishin dalë kurrë nga Stambolli (përveçse në udhëtime të organizuara nga shkolla).

Deri në ditën që edhe fëmija i vogël u largua nga shtëpia për në shkollë, nuk e dija se sa i lidhur kisha qenë me fëmijët. Çdo mëngjes më dukej sikur isha bosh, sikur diçka më rëndonte në zemër. Gjithë ato vite nuk e kisha kuptuar se sa i ndjeshëm isha. Mezi prisnim të vinin pushimet.

Fillova të dyshoja diçka kur im bir na mori një ditë në telefon kur ishte ende në vit të parë dhe më tha: “Babi, më mungon shumë. Mërzitem shumë këtu në konvikt, a mund të vish të më marrësh? Nuk dua të rri më këtu me shokët. Kam diçka që dua të të them”. Ai nuk ishte larguar kurrë nga shtëpia për një kohë të gjatë. Kur e takova tek stacioni i autobusit, e pashë që kishte rritur flokët dhe, për herë të parë, kishte lënë edhe mjekër. E mbaj mend, sepse mezi po prisja që ime shoqe të takonte djalin tonë simpatik.

Të nesërmen, pasi hëngrëm mëngjes, kur më tha “Babi dua të flas diçka me ty” fillova të dyshoja edhe më shumë. Po për çfarë do donte të fliste? Çfarë mund të donte të thoshte djali që ne e njihnim kaq mirë për kaq shumë vite? U shqetësova e madje nuk e dija nëse vërtet doja të dëgjoja atë çka donte të më thoshte. Më në fund, ishte ai i pari që foli: “Babi, dua të të shpjegoj ca terma”. E pastaj filloi të më shpjegonte terma si LGBTI+, një prej termave me të cilin do njiheshim më vonë e që ishte LISTAG. E dëgjoja pa thënë asnjë fjalë. Ai vazhdonte shpjegimin. Në një moment, unë dhe ime shoqe u pamë sy më sy. Shihja se kishte të njëjtat dyshime. “Dua të më shohësh siç jam, babi, unë jam një grua transgjnore” Ne të dy shtangëm, pamë njëri-tjetrin në sy, por asnjëri nuk mund të fliste. Ishte e pamundur ta prananim. Ai ishte djali ynë. Djali ynë 20 vjeç. “Si ka mundësi?”, thashë. Diku, një moment, na ka rrëshqitur nga duart. “Mendova e mendova për shumë gjëra, nuk doja t’ju mërzisja, nuk doja të largohesha nga ju”, na tha. Dhe ne që të dy qamë kur na pyeti “A mund të më doni kështu siç jam? Unë kështu ju dua, siç jeni”.

Me shpresën se do të shërohej, unë nuk lashë mjek pa shkuar, pa i thënë tim biri. Por në fund, mësova se kjo ndodh që në lindje dhe nuk kishte asgjë që mund të shërohej, sepse ai nuk ishte i sëmurë. Me orientimin e tij, morëm në telefon LISTAG dhe pyetëm: “Çfarë mund të bëjmë, a ka dhe të tjerë njerëz kështu?” e më pas u mbështetëm nga CETAD. Filluam të shkonim në Stamboll më shpesh dhe qëndruam me fëmijët. Folëm edhe me të motrat. Reagimi i tyre i parë ishte njësoj si i yni “Nuk ka mundësi, nuk e njihkemi ne vëllain tonë prej 20 vjetësh? Jo, kjo nuk mund të ndodhë, do ta kishim vënë re.” Kur ne si prindër i qëndruam në krahë djalit, krenarë, në fillim motrat e tij e pastaj të tjerët, filluam të hapeshim dhe ta prananim siç ishte.

Po afrohej diplomimi. Doja që ai të vishte pantallona, por ai kërkonte fustane duke thënë se donte të vishte një fustan për herë të parë. E megjithatë, nuk ndihej komod në dyqane, kështu që provonte çdo fustan të motrave në shtëpi. Pastaj e zgjodhi një dhe shkoi në ceremoninë e diplomimit me atë fustan.

Një ditë dolëm për të shkuar në Kadıköy. Ai do të takohej me një shok, kurse unë do të kthehesha në qytet. Buzëkuqi i fortë i shkonte shumë me flokët e gjatë e të zinj. Ecnim pa u parë me njëri-tjetrin. Ndonjëherë, si atë e bir, ndonjëherë si atë e bijë, ndonjëherë si dy të panjohur, por ishim gjithmonë aty me zemër përkrah njëri-tjetrit, asnjëherë të ndarë. Ndoshta donim të dy të njëjtën gjë, ndoshta donim të ecnim të dy në atë rrugë pa u shqetësuar, të merrnim frymë pa u shqetësuar se po na shihnin... Kur mbërritëm tek stacioni i metrosë, numri i njerëzve që na rrethonte vinte e shtoej. Vazhduam pa u shqetësuar për shikimet dhe, në fund, im bir që ishte lodhur nga gjithë ato shikime, donte që të futej në krahët e mi. Asnjëherë nuk kishte ndodhur deri atë ditë. Ai po kthehej tashmë plotësisht në vajzë dhe unë e kisha të pamundur ta pranoja. Në mënyrë të pavetëdijshme, u tërhoqa mbrapsht. Ai më pa

me sy të perënduar, pa folur fare. Bëri të ikte, e ndoqa me sy pa m'u dridhur qerpiku. Flokët e tij të gjatë, trupi i tij i hollë lëviznin shpejt dhe pa një pa dy, u zhduk mes turmës.

Nuk u pamë më pas kësaj, unë u ktheva në qytetin tim. Më pas, më erdhi një mesazh: “A të shkoi ndonjëherë ndërmend se pse ti ke turp, kurse unë jo? Që fëmijë ti ke abuzuar psikologjikisht me mua, nuk më merrje seriozisht, nuk ma vije veshin... E si ka mundësi që unë u bëra kaq vetëbesues, do pyesësh? Ti je një baba që pret që fëmijët të të binden. Një baba që nuk mendon se edhe fëmijët mund të kenë idetë e tyre. Sa herë që ne ziheshim, ti gjithmonë pyesje një person të tretë se “Kush kishte të drejtë?”. Sikur të mos e dije përgjigjen e atij personi. Sigurisht, je ti bos, sigurisht. Ata gjithmonë do të mendonin se të drejtë ke ti. Ti ke menduar gjithmonë, deri sot e kësaj dite, se ke pasur të drejtë. Në fakt, më vjen keq për ty... Nuk e di se ku e vendos ti veten, por unë kam fuqinë që t'i kapërcej idetë e tua. Ti dhe avokatët e tu keni luajtur me vetëbesimin tim. E në fund, ju që të gjithë më kthyet në turpin e familjes. Nga tani e tutje, mbajti për vete idetë e tua. Po të isha në vendin tënd, edhe unë do të kisha turp, por jo turp për fëmijën tim, por turp se nuk e kisha kuptuar fëmijën tim. Babi, nuk pres të kuptosh asnjë nga gabimet e tua, jo më”. E mbajta atë mesazh sekret për ditë të tëra, pa i treguar as edhe bashkëshortes. Sa herë që më vinte ndërmend, e lexoja dhe qaja sepse kisha mësuar nga mjekë të ndryshëm dhe nga CETAD se im bir në fakt kishte lindur ashtu dhe ai nuk mund të bënte dot asgjë. Ai mesazh më mësoi shumë gjëra. Një ditë, gjatë takimeve të LISTAG, ku tregonim histori, e lexova atë mesazh me zë të lartë. Kishte dhe njerëz të tjerë që e dinin atë histori, jo thjesht unë dhe ai.

Tani jemi më mirë. Me LISTAG dhe CETAD kemi parë se nuk jemi vetëm. Në fakt, në ceremoninë e diplomimit të djalit tonë kishte dhe njerëz të tjerë me të cilët u njohëm në CETAD – dua t'i falënderoj për

mbështetjen. E megjithatë, jemi tani më mirë si familje, me motrat e tij të cilat në fillim e kishin të vështirë ta pranonin këtë situatë, por edhe ato i blenë si dhuratë një kuti tualeti. Ne tashmë ecim të gjithë bashkë, ime shoqe, vajzat dhe unë. Unë bëj fotot teksa ajo ecën me hap të sigurt drejt stacionit të metrosë.

Përkthimi: Arda Enfiyeci

Nga përmbledhja “Gökkuşağından Hikayeler” (tetor/2018),
përmbledhje historish të familjeve LISTAG në Turqi.

A të ka ndodhur ndonjëherë....?

Louisa Grech, **MALTË**

A të ka ndodhur ndonjëherë të ndihesh i humbur dhe i pasigurt, pa ditur se ku po shkon apo çfarë po bën?

A je ndjerë ndonjëherë konfuz dhe në ankth duke mos i besuar askujt, me frikën për të folur se mos të gjykojnë? A të është dukur ndonjëherë sikur zemra po të rreh aq fort sa do të të copëtohet në mijëra e miliona copëza që nuk do t'i mblidhje më kurrë bashkë, duke qarë dhe duke dashur të ulërish për shkak të dhimbjes së parrëfyeshme që po kalon?

A je ndjerë ndonjëherë vetëm, pa ditur se kujt t'i drejtohesh?

A të është dashur ndonjëherë të flasësh, por fjalët sikur të ngecnin në fyt?

Unë po!

A e ke parë ndonjëherë veten në ndonjë realitet më të keq sesa makthi yt më i madh e, prapëseprapë, e ke ditur se ky realitet do të vazhdojë dhe se ti nuk mund të bësh dot asgjë për ta ndryshuar?

A të është dukur ndonjëherë se nuk ka asnjë mënyrë që të mund ta bësh vetëm rrugën e këtij realiteti dhe pastaj të kesh gjetur ngushëllim tek dikush?

A të është dukur ndonjëherë se të kanë hedhur në mes të një beteje që nuk do të mbarojë kurrë? Një beteje me veten, një beteje kundër botës që është kaq e mbushur me paragjykime dhe mungesë tolerance, një bote ku veprimet dhe fjalët janë mizore dhe lëndojnë, një bote që i duket jashtëzakonisht e vështirë të pranojë diversitetin?

Unë po!

Kur mësova se im bir ishte gej, të gjitha këto ndjenja mu shfaqën e më përndjekin papushim. A do të rreshtja ndonjëherë së dashuri djalin tim? Kurrë! E megjithatë, duke përjetuar ashpërsinë e kësaj bote, kisha frikë për sigurinë e tij, kisha frikë për jetën e tij. Kisha frikë se të tjerët mund t'ia kthenin jetën në ferr. E dija se e ngacmonin dhe e tallnin në shkollë dhe se pavarësisht gjithë legjislacionit që ishte miratuar deri atëherë, njerëzit ishin ende paragjykses. Ishte ai besimi i patundur se të ishte gej do të thotë se e ke zgjedhur vetë. Besimi i gabuar se personat LGBTIQ janë kriminelë dhe/ose fajtorë. Dhe ka qaq shumë ide të tjera të gabuara që përhapen dhe qaq shumë urrejtje që ndizet kundër këtij komuniteti. Kur do të ndalojë ndonjëherë?

E pra, po, unë i kam përjetuar të gjitha këto ndjenja!

Ka qenë një rrugëtim i gjatë; kisha kohë që dyshoja se djali im ishte gej, por nuk doja ta pranoja. Duke shpresuar se e kisha pasur gabim. Duke besuar ose duke uruar që gjërat të dilnin ndryshe. Nuk e pata asnjëherë përvojën e të mësuarit të këtij lajmi nga djali me iniciativën e atij vetë, por më shumë duke e pyetur me pyetje pa përgjigje, vite më parë kur e pyeta nëse ishte gej. Dhe përgjigja krejt e pafajshme: *“Mendoja se e dije!”* A do të rreshtja ndonjëherë së dashuri djalin tim? As edhe për një milion vjet! Kurrë! Një shpirt i dashur dhe i kujdesshëm, ndonjëherë nervoz, por gjithmonë do ta doja! Një njeri me shumë talente, një njeri me vlera të shëndosha. Kur vendosëm të shkonim të jetonim, të studionim dhe të punonim jashtë vendit, ishte shumë e dhimbshme, por e dija se kisha nevojë të rritesha, të mësoja dhe të zgjeroja horizontet e tij.

Bashkëshortit tim dhe mua na u desh një kohë mjaft e gjatë për të gjetur kurajën që ta ndanim këtë eksperiencë me familjarët e, madje, edhe me miqtë e ngushtë. U përballëm me disa ngurrime, pak a shumë siç e kishim pritur, por asnjë të paparashikuar. Dalëngadalë, por në mënyrë të sigurt, dashuria brenda familjes na bëri të gjithë bashkë.

Im bir u vendos në Mançester dhe ka qenë shumë i lumtur atje. Gjetja

e personit të dashur në atë qytet ishte qershia mbi tortë. Gjeti jo vetëm një vend që e do shumë, por edhe një person me të cilin mund të jetojë aty. Kur takuam partnerin e tij, mund ta shihnim se duheshin dhe respektoheshin dhe se jeta po u shkonte mirë. Ata e bënë njëri-tjetrin të lumtur. Takuam edhe prindërit e partnerit të tij dhe u gëzuam kur i njohëm. Na u puqën bisedat menjëherë dhe kuptuam se shkojmë shumë mirë me ta. Kuptuam se kemi kaq shumë vlera dhe cilësi të përbashkëta në jetë dhe ishim më se të lumtur që djemtë tanë kishin gjetur dashurinë tek njëri-tjetri. Në fillim të këtij viti, ata u martuan dhe çfarë dasme! Ishte një dasmë e vogël, vetëm me familjarë dhe miq. E gjithë ceremonia dhe pritja ishin totalisht magjike! Nuk mund të kisha dëshiruar diçka tjetër!

Gjatë atyre kohëve të shqetësimeve në jetën tonë, kur përpiqeshim të pranohim këtë realitet të ri, gjetëm një mbështetje të jashtëzakonshme solidariteti nga DRACHMA Parents, një grup mbështetës i krijuar nga prindër të personave LGBTIQ për të ndihmuar prindërit e tjerë që të gjejnë një vend të sigurt ku mund të flasin dhe të luten dhe të ndajnë eksperiencat, frikërat dhe gëzimet. Ka qenë një rrugëtim i mrekullueshëm, ku kemi gjetur paqe dhe gëzim në jetën tonë dhe ku po punojmë për të rritur ndërgjegjësimin dhe po vazhdojmë të mbështesim prindërit e tjerë.

Besimi ynë tek Zoti që i do dhe përkujdeset për të gjithë na ka ndihmuar në mënyrë të pabesueshme të ecim përpara dhe të jemi në gjendje të ndajmë eksperiencat tona me të tjerët. Ne e dimë se ZOTI NA DO! Ai nuk përjashton askënd nga dashuria e Tij! Ai e krijoji secilin prej nesh sipas shëmbëlltyrës së tij dhe na do të gjithëve pa kushte! Dhe kjo është një e vërtetë e pamohueshme!

Nëse ti je i lumtur, unë jam e lumtur

Züleyha, TURQI

Kur im bir shkoi në shkollën fillore, filloi t'i dilnin disa iriqë në duar. Kishte shumë dhe nuk ndihej mirë, i vinte turp. Donte t'i fshihte duart në xhepa, por unë e mbaja gjithmonë prej dore kur e çoja në shkollë dhe kur e merrja nga shkolla. Edhe pse donte ta tërhiqte dorën, unë ia mbaja fort, sepse atëherë ishte i vogël dhe ne u rritëm bashkë dhe unë e dija se nuk do të mund t'ia lëshoja dorën, nuk do t'ia lëshoja kurrë për gjithë jetën.

Ishim si dy shokë, mund të flisnim për problemet tona. Derisa erdhi shkolla e mesme... Atëherë nuk e dija, por djali im ishte ndryshe. Kur filloi shkollën e mesme, nëna e një shokut të tij të ngushtë më erdhi tek puna dhe më tha se im bir kishte disa probleme. "Ai sillet ndryshe dhe më duket se do një djalë". M'u duk sikur më goditi me plumb në kokë, sepse nuk kisha pikasur asgjë të tillë. Sigurisht që u mërzi dhe u inatosa. Vendosa të flisja me të kur shkova në shtëpi pas pune dhe i thashë: "A është e vërtetë kjo? Ne mund ta kapërcejmë bashkë çdo problem si të gjitha problemet që kemi kaluar më parë", por ai qau dhe më tha se ishte një keqkuptim. Unë zgjodha ta besoja. Kështu vazhduam jetën tonë të lumtur klasike.

Duke qenë se unë vetë nuk kisha shkuar në universitet, ishte vërtet e rëndësishme që ai të shkonte. Kur mbaroi vitin e parë të universitetit, rastësisht pashë në internet bisedën që kishte pasur me një djalë tjetër. Nuk ishte bisedë mes shokësh, por më shumë një bisedë mes dy njerëzish që duhen. M'u duk edhe kësaj radhe sikur më kishin goditur në kokë, por kësaj radhe nuk kisha ku të shkoja. Kësaj radhe kisha frikë të flisja, sepse ai tashmë ishte student në universitet dhe jetonte në një qytet tjetër. Kisha frikë se mos nuk kthehej, por nuk kisha rrugëzgjdhje

veçse të flisja me të drejtpërdrejt për të vërtetën. “Po, mami, është e vërtetë, nuk ka zgjidhje, kështu kam qenë qëkur e kam njohur veten” - më tha, por unë i premtova se ka rrugëzgjidhje. Megjithëse im bir më tha duke qarë se ishte e pamundur që kjo gjë të zgjidhej, unë mendova se po, mund ta zgjidhnim dhe në fshehtësi shpresoja se ai do ta mohonte të gjithë këtë, por ai prapëseprapë nuk e bëri. Isha e trishtuar dhe gati e paralizuar. U përpoqa të flisja me të qetë, diskutuam, u zumë, e keqtrajtova sepse në atë kohë isha e painformuar. Edhe pse isha një nënë që zakonisht i pëlqente të lexonte, nuk dija asgjë për këtë temë. Në atë kohë, për shkak të mungesës së informacionit, unë dhe im bir vuajtëm shumë. Një ditë djali më erdhi dhe më tha “Nuk dua të të trishtoj më, po iki nga shtëpia”. Kjo ishte e tmerrshme, sepse ai ishte gjithë bota ime. U përpoqa të mos e lija që të largohej, por nuk munda. Pas një viti e gjysmë, kohë që ishte shumë e vështirë për mua, më tha se donte që të flisnim. Kur erdhi, e përqafova dhe i ndjeva erën e trupit. Sa më kishte marrë malli! Më tha se jetonte në Stamboll, por nuk mund të jetonte pa mua. Kështu që më ftoi të shkoja në shtëpinë e tij. I thashë: “Sigurisht që do të vij, do të më kesh gjithmonë në krah, mos e harro këtë, sepse të dua shumë. Ti je e gjithë bota ime!” dhe filluam të shiheshim sërish. Por im bir ende nuk ndihej rehat kur më kishte vërdallë. Një ditë erdhi dhe më tha: “Kam bërë diçka”. Nuk e di se si, por e kuptova se çfarë kishte ndodhur. Unë mendoja se im bir ishte homoseksual, por në fakt ai ishte një grua transgjimore. Kishte bërë implantim të gjoksit. Po qante kur ma tha, kurse unë nuk qava. Qëndrova e fortë sepse po të mos veproja kështu, mund ta kisha humbur edhe njëherë fëmijën tim. E përqafova dhe i thashë: “Nëse ti je e lumtur, edhe unë jam e lumtur”. Qysh atëherë, fëmija im është i lumtur, ndihet komod, kurse unë jo. Unë nuk dija asgjë. Nuk e dija se si do të sillesha në një situatë të tillë. Në një nga spitalet ku shkova, mjekët më treguan për një vend për nëna dhe familjarë si unë. Por atëherë nuk e dija çfarë do të thoshte “transgjimor”, kështu që shkrova “nënat e homoseksualëve” në internet për ta gjetur atë vend. Aty hasa LISTAG. I mora në telefon dhe fola me një nënë. Ajo më tregoi për takimet CETAD. Mora pjesë në një takim. Aty as nuk mund të thosha

“Djali im është transgjinator” sepse nuk e dija çfarë do të thoshte kjo. Kur fillova të flisja me nënat e tjera që kishin kaluar të njëjtën eksperiencë, kuptova se kjo nuk ishte sëmundje, nuk ishte diçka që mund ta zgjidhje, nuk kishte të bënte aspak me atë ç’ka doje të ishte, por me mënyrën se si kishe lindur. Pas çdo takimi ndihesha më e inkurajuar. Kur fëmija im kthehej në shtëpi, shpresoja që dyert e fqinjëve të ishin të mbyllura, sepse nuk doja që ata ta shihnin. Por tani dua që ta shohin të gjithë, sepse fëmija im nuk ka bërë asgjë për të cilën t’i vijë turp. Nuk ka ngacmuar askënd. Allahu e ka bërë kështu, kështu ka qenë që nga lindja dhe unë duhet të jem në krah të saj. Unë doja ta shihja më të fortë, sepse për fat të keq, fëmija im ishte në pjesën e përjashtuar të shoqërisë.

Dhe tani po ju tregoj një kujtim jo të mirë. Kur kërkonim apartament, vuajtëm shumë. Pronari i një shtëpie ishte homofob e, pikërisht për këtë arsye, ia mora shtëpinë me qira. Pasi e pastruam, po hanim darkën dhe ende nuk ishim sistemuar si duhet. Pronari i shtëpisë mori në telefon dhe tha se donte të vinte. Fëmija im u largua nga tavolina e ngrënies, sepse po ta shihte pronari do të kuptonte situatën. U ndjeva keq, pastaj fillova të pyesja veten – Pse nuk mund t’u tregoja njerëzve për këtë pa pasur turp? Vendosa ta kaloj jetën time për të luftuar për të drejtat e LGBT+. Fillova të shkoja në takimet e LISTAG çdo javë. Tani, marrëdhënia ime me fëmijën tim është mjaft e mirë dhe tani unë mund ta thërras kudo fëmijën tim “vajza ime”. Ashtu sikurse me të, jam në marrëdhënie të mira edhe me miqtë e saj dhe njerëzit e pëlqejnë.

Dhe tani jam pjesë e LISTAG. Dua të bëj sa më shumë që të jetë e mundur, sepse kam qenë larg fëmijës sim për një vit e gjysmë. Deri sot e kësaj dite, nuk e di çfarë ka ndodhur me të gjatë asaj kohe. Tani dua të komunikoj me sa më shumë familje dhe t’u them “Cilido qoftë fëmija juaj, pavarësisht nëse vesh fund, pantallona, nëse mban flokë të gjata, nëse qethet shkurt, nëse bën tualet, çfarëdo që të bëjë, kur e përqafoj dhe kur i merr erë, e kupton se era e tij nuk ndryshon kurrë. Qëndrojeni fëmijëve për krah. Thjesht duajini.” Edhe nëna ime ishte shumë e lidhur me fëmijën tim. I tregova për këtë situatë dhe e detyrova që të shkojë në një prej takimeve të CETAD. Aty e dëgjova time më

që tha “Tani e dua mbesën time edhe më shumë se më parë.” U ndjeva shumë e lumtur... sepse në realitet fëmija im nuk kishte ndryshuar. Tani kur shoh dikë që nuk ia ndan sytë sime bije ndërkohë që ecim krahë për krahë, e shoh në sy edhe më shumë. Por gjëja më e rëndësishme, është që personi që isha më parë e që mësonte për identitetin seksual dhe personi që jam tani, janë kaq të ndryshëm sa shkumësi dhe djathi. Jam iluminuar, kam ndryshuar. Nuk mbaj më maska. Jemi më të lumtura, jemi më mirë e kemi një lidhje më të ngushtë.

Përkthimi: *Arda Enfiyeci*

Nga përmbledhja “Gökkuşağından Hikayeler” (tetor/2018),
përmbledhje historish të familjeve LISTAG në Turqi.

Mbi daljen hapur dhe marrëdhëniet

Liesma Ose, **LETONI**

Më kujtohet kur isha mësuese e re në Letoni, kur qëndrova përballë një flipchart-i dhe një vizatimi që përmbante tre fjalë: MËSUES BASHKËPUNIM NXËNËS. Ishte në trajnimin tim të parë ndërkombëtar për të ardhmen e edukimit qytetar. Përpiqesha të shpjegohesha me anglishten time të varfër, por sensi im i bindjes ishte shumë i lartë. Gjëja kryesore ishte – askush në qendër, por në qendër është – bashkëpunimi, ajo çka bëjmë dhe ajo që përjetojmë. Unë besoja tek mungesa e pikërisht kësaj qendre në edukim dhe besoja në marrëdhëniet produktive – besoja tek jeta. Ishte viti 1996.

Unë ende besoj në këto gjëra. Në përgjithësi jam me fat: kam eksperiencë marrëdhënesh që më kanë pasuruar dhe më kanë bërë të lumtur në familje, me prindërit dhe me partnerët. Si fëmijë, më donin dhe isha totalisht e llastuar nga babai që më donte aq shumë.

Kështu që, e gjithë kjo dashuri mund të më ketë ndihmuar në situata të komplikuar si kjo histori në lidhje me vajzën time.

Ndoshta është vendi i duhur për të thënë se unë kam pasur dy martesë dhe nga e para kam dy fëmijë fantastikë, inteligjentë, të sinqertë, të bukur dhe të lumtur, Linda dhe Edgars.

Linda është 32 vjeç. Ajo është shkencëtare dhe *queer*. Në marrëdhënie, besoj, Linda preferon dashurinë, respektin, sinqeritetin dhe tërheqjen ndaj mashkulloritetit apo femininitetit. Ajo është një njeri jashtëzakonisht i dashur.

Nuk jeton në Letoni. Nuk jeton për shumë arsye, por besoj se të qenit *queer* është një prej tyre. Ma tha këtë sekret, duke më thënë: ‘Mami, unë jam me ... Stine’ – në verën e vitit 2008. Në fillim u shokova dhe mbeta

pa fjalë...për një moment. Dhe, duke mos u treguar edhe aq e dashur me time bijë, më duhet ta pranoj se ende jam e shokuar. Linda, të lutem a do të më falësh?

Pastaj ishin mendime si... 'Nëse i toleron këto gjëra, do të jetë fëmija yt viktima e radhës'.. që më përshkonin kokën. Dhe, ndoshta këtu vlen të them, se unë punoja si drejtoreshë e një programi për të drejtat e njeriut në një fondacion ndërkombëtar dhe avokimi për LGBTI ishte një prej detyrave të mia profesionale. Përveç kësaj, kisha edhe disa miq gej. Përveç këtyre, unë besoja në kauzën e tyre.

E megjithatë, kur kjo kauzë ndodhi në nivel kaq personal, reagimi im ndryshoi. Kështu që mendova, tani po më ndodh mua. Dhe vajza ime, askush tjetër, por pikërisht vajza ime, do të përjetojë të gjithë 'ylberin' e qëndrimeve negative të shoqërisë ndaj atyre që janë ndryshe sa u përket zgjedhjeve seksuale: mungesën e tolerancës, dënimin, distancimin. Por, duhet të pranoj në fund të ditës se ishte pikërisht eksperiencia ime profesionale pozitive ajo që më ndihmoi të merrem me këtë konfuzion personal. Përveç kësaj, mbështetja sensitive nga im shoq që beson tek budizmi me qetësoi duke më thënë: 'Mos u çmend kështu, të lutem. Ajo çka ka rëndësi është lumturia e Lindës. N.q.s. ajo është e lumtur, nuk ka asnjë problem'.

Reagimet e tjera në familje ishin jashtëzakonisht të ndryshme. Im bir ishte mbështetës dhe mirëkuptues që në momentin e parë dhe ashtu është akoma. Edgars, ti je fantastik! Nëna ime... një eksperiencë e dhimbshme për të dhe për të gjithë ne, sidomos për Lindën. Ajo nuk pranoi të fliste më me ne, zuri shtratin dhe na kërcënoi se do të vdiste. I vjen turp nga shoqet dhe nuk flet për këtë me askënd. Përveç kësaj, është edhe e trishtuar se nuk do të ketë nipër e mbesa.

Për mua, si nënë e një personi queer, që iu desh ta tregonte këtë, gjithçka shkoi dalëngadalë dhe me ca ndjenja konfuze, pavarësisht mjedisit të hapur dhe mirëbesues në fondacionin ku punoja. U ndjeva e pasigurt dhe ndryshe kur kolegët flisnin me mua për fëmijët e tyre. Pas rreth pothuajse një viti qëkur Linda i tregoi familjes, unë dola para kolegëve.

Kur më pyetën a është Linda në një marrëdhënie, u thashë: “Po, jeton me një vajzë”. Kjo shprehje pati absolutisht një efekt qetësues. Sigurisht që kolegët e mi nuk patën asnjë lloj problemi me faktin që orientimi seksual i dy fëmijëve të mi ishte ndryshe.

Ishte viti 2009. Nëse më pyesni nëse kam treguar ende në punën time të re si administratore në arsimin e lartë, përgjigja ime është jo. Në asnjë mënyrë! Unë jam gati, por kolegët e mi nuk janë. Është pikërisht ajo që përjetoj në ndërveprimet profesionale të përditshme dhe njohja e kulturës organizative këtu.

Dhe kjo është pak me spec, sepse videoja ime pikërisht për të njëjtën çështje dhe për mënyrën se si unë u kisha treguar njerëzve për rastin tim, është transmetuar në radion kombëtare dhe në televizionin online.

Ju mund të më pyesni se çfarë kam mësuar unë duke qenë nënë e një vajze *queer*. Meqë ra fjala, unë jam ende në proces të mësuari: se si të shijoj një moment të lumtur në jetë apo se si t’i lë gjërat të ecin sipas rrjedhës së tyre. Dhe kam mësuar gjithashtu se të treguarit e kësaj gjëje, është një histori që nuk mbaron kurrë, sepse sfidat me të cilat përballesh në çdo ambient të ri social janë të reja, si personale, ashtu edhe profesionale. A kam ndonjë këshillë për prindër të tjerë? Po, kam. Në përballimin e diferencave të orientimit seksual të fëmijëve tuaj, keni dy opsione: t’i pranoni ose t’i humbisni përgjithmonë. Rrugë tjetër nuk ka.

Përpiqemi të kuptojmë situatën

Olena, UKRAINË

Në vitin 2011, ime bijë më tregoi për dëshirën për të jetuar si burrë. Ashtu ndihej. Unë nuk e kuptoja dhe nuk e pranoja. Marrëdhëniet tona u përkeqësuan. Ime bijë e la shkollën, shkoi në një qytet tjetër dhe më pas në Kiev. Rrallë shiheshim; dhe kur shiheshim, nuk është se i shijonim shumë takimet, asnjëra prej nesh.

Nuk e di se sa do të kishte zgjatur kjo luftë e ftohtë e padeklaruar në familjen tonë të vogël, por në vendin tonë erdhi një luftë e vërtetë. Papritur, shpërthimet e predhave dhe vërshëllimat e plumbave u bënë realiteti im i përditshëm. Kjo luftë mori jetë njerëzish, cenoi jetën e përditshme, solli dhimbje dhe vuajtje nga humbjet e papritura dhe të padrejta. Por kjo luftë më bëri të kuptoj se në këtë tokë unë kisha vetëm një fëmijë dhe, sido që të ishte, e doja dhe nuk doja të humbisja. Dhe kuptova se edhe nëse e gjithë bota është kundër fëmijës sim, unë do të bëhesha për të shtëpia ku ajo të ndihej e sigurt.

Mendoje pak. E presim fëmijën për nëntë muaj, përpiqemi të kuptojmë se kush është kur lind dhe shpresojmë që të ketë një fat më të mirë se i yni. Gjithçka është kaq e bukur në ëndrra. Dhe pastaj vjen dita kur fëmija na tregon se është gej apo se ka një identitet gjinor jokonvencional. Na duket sikur na përmbysen e gjithë bota. Të gjitha shpresat dhe pritshmëritë na duket sikur kthehen në pluhur. Qajmë, përpiqemi të bëjmë diçka, nuk dimë me kë të flasim, mbyllemi, e kërkojmë shpëtimin tek lutjet, tek librat e zgjuar dhe fajësojmë veten për çfarë ndodh. Nuk e dimë se kujt t'i drejtohem për fatin tonë të keq. Madje, ndonjëherë thjesht i kthejmë kurrizin. Nuk komunikojmë më me të, duke menduar se ky është një ndëshkim për diçka që mund të kemi bërë. Pastaj përpiqemi të kuptojmë situatën. Kërkojmë libra, futemi në Google, shkojmë te psikologu, psikiatri. As unë nuk jam përjashtim;

është e thjeshtë, në jetën tonë ndodhi një nga problemet më të mëdha – lufta. Pikërisht kjo është ajo që më ndihmoi të kuptoj se jeta, sido që të jetë, është gjëja më me vlerë. Fëmijët tanë nuk janë pronë e jona. Ata kanë jetën e tyre, fatin e tyre dhe gjithçka që ne mund të bëjmë është t'i duam, t'i mbështesim dhe t'i besojmë.

Fëmija im, që tashmë është bërë djali im, më këshilloi që të kontaktoja organizatën e prindërve që kanë fëmijë LGBT. Dhe unë jam mirënjohëse që, pas gjithë këtyre, erdha te TERGO. Nuk ishte e thjeshtë. Unë as nuk mund t'u shpjegoja se pse kisha gjetur mijëra mënyra për të mos shkuar atje duke e shtyrë nga sot-nesër. Jam mirënjohëse që ndodhi ky takim me TERGO në jetën time ku trajnimet, takimet më dhanë mbështetje dhe më ndihmuan të kuptoja se ajo çka i ndodhi fëmijës sim nuk është një perversitet, është diçka e natyrshme. Jo vetëm që më kuptonin dhe më mbështesnin, por më dukej vetja edhe sikur isha në një familje të madhe, miqësore dhe plot dashuri. Tashmë, unë dhe im bir kemi një jetë të re dhe një shtëpi të re!

Si ndihesh kur je nënë e një djali homoseksual?

Shpresa Kodra, SHQIPËRI

Mesazhi im për të gjithë!

Për vite me radhë, kam njohur shumë persona nga komuniteti LGBTI – njerëz të ndershëm që nuk kanë frikë të thonë atë që duan dhe atë që ndjejnë. Kam njohur shumë prindër që përballen me dilema, të pamundur për të kuptuar se çfarë po i ndodh djalit apo vajzës. Më kanë treguar se shpesh kanë menduar edhe t’i japin fund jetës apo të mbyllin sytë, të përpiqen e të harrojnë atë që shohin, duke uruar që të mos jetë e vërtetë. Sigurisht që më vjen keq për prindërit, por më vjen edhe më shumë keq për atë çka u ndodh fëmijëve. Në shumicën e rasteve, këta të rinj bëhen “xhonglerë” të jetëve të tyre duke iu shfaqur familjarëve ndryshe nga ç’janë. Kështu, thjesht për të kënaqur prindërit, ata e deformojnë veten dalëngadalë dhe, në shumë raste, rrezikojnë që kjo mënyrë jetese t’u bëhet realitet i përditshëm.

Unë shpesh kam vrarë mendjen se çfarë ishte kjo, kur kuptova se im bir, Arbri ishte, në fakt, i ndryshëm nga të tjerët. Jam përpjekur t’i jap përgjigjen e duhur kësaj pyetjeje shumë herë, derisa e kuptova se gjithmonë e kisha ditur dhe e kisha ndier se Arbri ishte i veçantë. Unë nuk jam një folëse e spikatur profesioniste, nuk kam folur kurrë më parë dhe nuk kisha folur me askënd për prirjet e tim biri. Edhe pse emocionet më mposhtin për momentin, forca për të mbështetur djalin tonë, Arbrin, më mban ende këtu. Nuk është e lehtë t’i bindësh të tjerët për realitetin. Nuk është e lehtë t’i thuash vetes po, ke një djalë homoseksual. Ishte e vështirë dhe është akoma. Arbri, si fëmijë ishte një fëmijë shumë i dashur dhe i ëmbël, gjithmonë i lidhur ngushtë me mua dhe jashtëzakonisht delikat dhe i butë. Sot, them me vete se nëse

do ta kisha pasur informacionin që kam tani, do ta kisha kuptuar se im bir ishte homoseksual që fëmijë. Qenia e tij kaq delikate dhe kaq i përsosur ishte e dukshme në gjithçka. Ndoshta do t'i kisha kursyer vetes dhe, sidomos Arbrit, vuajtje intensive gjatë adoleshencës.

Isha e papërgatitur për atë çka po ndodhte me Arbrin. Ai filloi të mbyllej në vetvete dhe të mos komunikonte fare për gjërat. Arbri dikur kaq i lidhur me mua, filloi dalëngadalë të bëhej i huaj dhe i largët. Netët e gjata kur Arbri nuk ishte në shtëpi dhe pyetjet e tim shoqi për të, bashkë me shenjat e forta të nervozitetit, tashmë kishin filluar. Në fillim, për çfarëdo që ndodhte ndaj Arbrit, unë ia vija fajin shoqërisë që nuk e pranonte dhe që i kishte mësuar t'i drejtohej alkoolit. Në atë kohë, Arbri i kamuflonte gjërat duke sjellë në shtëpi edhe shoqe. Në një situatë të tillë kaotike, unë vendosa të kapërcej çdo kod etike dhe të gërmoja në gjërat e tij, derisa një ditë e gjeta përgjigjen në xhepin e tij të pantallonave. Ishte drogë.

Po pse i duhej djalit të drogohej? Dhe tani filloi një nga periudhat më të errëta dhe më të dhimbshme të familjes sime. Kështu, filluan shërbimet e netëve, filloi shërbimi i rojës duke e ndjekur Arbrin në çdo hap, kudo që shkonte dhe çdo detaj më ndihmonte të kuptoja se si të menaxhoja situatën. Pak nga pak, fillova të kuptoja çfarë po ndodhte. Fillova të kuptoja se droga ishte një prej arsyeve dhe jo faktori kryesor i vuajtjeve të tim biri. Pastaj, fillova të mos i tregoja asgjë bashkëshortit, duke pasur frikë se ai mund ta dijë çfarë po ndodh dhe fillova ta ndjek tim bir në rrugët e Tiranës. Nuk mund ta imagjinoni dhimbjen dhe poshtërimin që ndjeja, teksa ecja e vetme në rrugët e errëta të Tiranës, rrugët pa ndriçim, pasuar nga kunjat ironizuese të shoferëve të taksive. Ishte vërtet e dhimbshme kur nuk e gjeja dot, kur nuk kisha arritur ta ndiqja në kohë dhe kur ai më kishte shpëtuar nga sytë. Pastaj kthehesha në shtëpi me lot dhe me zemrën që mund të më shpërthente nga një moment në tjetrin. E prisja deri në mëngjes në dhomën e mbushur me postera të mëdhenj grash gjysmë të zhveshura dhe me arusha. Dukësia sikur isha futur në dhomën e dikujt që jetonte mes dy botëve. Shpesh ziheshim në mëngjes se pse isha futur në dhomën e tij. Përfundimisht,

më nxori jashtë nga dhoma. Nuk ia vlente të uleshe tek dera e tij e të prisje që të fillonte të fliste. Kur ai donte të dilte, unë fillova të isha autoritare duke e pyetur se ku po shkonte, por gjithmonë e humbja davanë dhe ai largohej duke lënë pas mobilje të thyera. Në një prej atyre netëve jashtë ndodhi që u takuam afër lagjes dhe unë hipa në makinën e tij dhe fillova ta pyesja: “Pse merr drogë? Pse e shkatërroi veten?! Cili është ky problem kaq i madh dhe kaq i keq sa që të bën të bësh këto gjëra me veten dhe të shkatërrohesh? Ishte hera e parë që im bir, pas gjithë asaj kohe, më pa në sy. – Ti e di! – më tha. Ti e di! Normal që e dija. Unë e kisha kuptuar tashmë se çfarë po e shkatërronte tim bir. I thashë se e dija, por doja ta dëgjoja prej tij. Doja të ma thoshte vetë. Mbaj mend që shkuam diku, afër liqenit të Tiranës, në mes të errësirës dhe atje më rrëfeu ndjenjat e tij të vërteta. Përdorimi i drogës ishte e vetmja mënyrë për t’iu afruar modeleve shqiptarë meshkuj, të fortë dhe të shkathët. Ishte nata kur unë qava shumë bashkë me tim bir.

Sot, dorëzohem para këtij realiteti: realiteti i tim biri homoseksual dhe përdorimi i drogës për ta vrarë këtë realitet. Unë zgjodha tim bir. Ndodhi gjatë periudhës së gjatë të rikuperimit të Arbrit. Prania ime në pothuajse çdo orë të ditës së tij me qëllim që ai të mos binte në krahët e ndonjë fati tjetër.

Jam e gëzuar që pata mundësinë ta njoh tim bir. Jam e gëzuar që im bir pati kurajën të gjente rrugën e tij dhe jam krenare për atë çka ai po bën. Arbri dhe të tjerë djem dhe vajza që kam pasur mundësinë t’i njoh, nuk kanë pasur asgjë për të cilën t’u vijë turp. Ata nuk kanë asnjë karakteristikë të keqe, janë fëmijët tanë. Ata që ne kemi sjellë në jetë dhe që Zoti apo diçka tjetër ka vendosur që të jenë të veçantë, sepse ata dashurojnë në mënyrën e tyre. Jam krenare për tim bir, sepse nuk më ka zhgënjyer. Jam krenare, sepse gjithçka që ai ka arritur dhe do të arrijë vjen falë punës së tij të madhe dhe vullnetit. Jam gjithashtu krenare për punën që bën, për përkushtimin dhe për sinqeritetin e tij në çdo ditë të jetës. Dhe sot mund të them se, nëse do të kisha pasur më shumë informacion, apo nëse do ta kisha pranuar atë që dija pak më herët, im bir nuk do të kishte vuajtur kaq sa vuajti. Por kështu ishte e thënë. Unë duhet ta njihja tim

bir përmes vuajtjesh dhe, e rëndësishme është që gjithçka shkoi mirë. Nuk e di çfarë këshille t'u jap prindërve të tjerë për fëmijët e tyre, por do të ishte mirë që ata të kujdesen dhe t'i kushtojnë vëmendje heshtjes së fëmijëve. Mos u nisni nga paragjykimet, thjesht mendoni, ata janë djemtë dhe vajzat tona! Dëgjojini, sepse ata përpiqen të flasin me ju në çdo moment të heshtjes së tyre. Ajo çka i "shkatërron" fëmijët tanë nuk është as orientimi seksual, as të qenit homoseksual, por presioni i madh dhe frika e madhe e paragjykimet nga familjet, miqtë dhe shoqëria në përgjithësi. Dhe sidoqoftë, nuk është orientimi seksual ai që i bën ata të mirë apo të këqij. Liria për të jetuar orientimin seksual i lejon ata të rriten dhe të kenë sukses në fusha të tjera të jetës. Ata janë fëmijët tanë dhe kanë nevojë për ne dhe janë të mrekullueshëm!

Në majin e këtij viti, unë dhe im shoq morëm një çmim në Mbrëmjen e Përvitshme Gala të Strehëzës së Personave LGBTI në Shqipëri. Morëm çmim si prindërit më mbështetës në vend. Jemi shumë të prekur për këtë dhe ia dedikojmë atë djalit tonë. Jemi të gëzuar që jemi shembull i një dashurie pa kushte.

Unë nuk e di se sa e lumtur mund të jetë një nënë nëse e ka fëmijën homoseksual, por në të gjitha rastet që di, prindërit janë të zemëruar, të frustruar dhe armiqësorë ndaj fëmijëve. Jam e sigurt për një gjë: çdo person që është në thelb ndryshe, nuk do të donte të ishte ashtu, për t'iu shmangur problemeve të përditshme që vijnë prej kësaj. Unë njoh shumë persona jo gej që mund të preferojnë të mos flasin për këto realitete, por është mirë të flasim pa e futur domosdoshmërisht Zotin në këto lloj realitetesh!

Për dallëndyshen time

Neşe Tamer, Turqi

Doja të kisha edhe një fëmijë tjetër. Pikë së pari, mendova se ky fëmijë do t'i bënte shoqëri gjatë gjithë jetës vajzës sime të madhe. Pastaj, doja të kisha vajzë. Doja që të ishte një vajzë me zemër të madhe dhe të dinte si të jepte dhe të merrte dashuri. Pastaj, u llastova pak. Fillova edhe ta përshkruaja si e doja: doja të kisha një vajzë me flokë të zeza kaçurrela dhe me sy të gjelbër.

Shumë shpejt mësova se të gjitha këto dëshira më ishin plotësuar. Mrekullia ndodhi. Linda vajzë.

Pas 17 vjetësh, mësova se vajza ime ishte lezbike. Po në atë kohë, mësova gjithashtu se bota vërtet po më përmbysje. Më dukej vetja si një anije që po mbushej me ujë. Ndihesha sikur nuk merrja dot frymë. Bota për një çast ndaloi. Ngjyrat u zbehën. Nuk kishte më dritë. Historia ime e të jetuarit me fëmijën tim tashmë ishte shkatërruar. Ëndrrat e mia për të ardhmen u shkatërruan. Por sot, kam ngecur e tmerruar se çdo të mendojnë njerëzit për ne. E humba time bijë. Kështu, edhe ajo pjesë e imja që kishte mbetur nga mëmësia humbi. E megjithatë, e keqja ishte se unë ndihesha mirë në atë gjendje, as nuk doja të më gjenin.

Ishte një tjetër mrekulli ajo që më nxori nga rrënojat, ishte ime bijë. Ajo zgjati dorën dhe më mori. Dhe unë i zgjata nga ana tjetër dorën që ajo e shtrëngoi. Bota filloi të ringrihej dhe ngjyrat filluan të rigjallërohen. Tashmë kishte dashuri. Ajo më tha se nuk po bënte gabim. Unë i thashë se nuk ishte vetëm. Ajo më tha se dashuria nuk njih seks apo gjini. Dashuria ishte kudo për ata që dinin ta gjenin dhe që donin të prekeshin prej saj. Tek natyra, tek malet që ajo do kaq shumë, tek një yll që bie nga qielli dhe, sot, tek një vajzë. Ajo shkoi pas dashurisë. Nuk kishte rëndësi se ku dhe tek kush mishërohej kjo dashuri. Siç më tha,

unë doja të isha pjesë e botës së sime bije. Doja të isha ime bijë. Mu duk sikur u çlirova, si dallëndyshet e detit që mund të fluturojnë me ditë të tëra pa u ulur asgjekund.

Ndonëse historia jonë pati një fund të lumtur, jeta jona nuk është e lehtë, as për ne e as për fëmijët tanë. Diskriminimi, marginalizimi, gjuha e urrejtjes dhe ngacmimet janë kudo. Ne, si prindërit e tyre që kemi frikë nga çfarëdolloj gjëje e vogël që mund t'i prekë, vazhdojmë të luftojmë për fëmijët tanë dhe bashkë me fëmijët tanë. Vazhdojmë të ndërjegjësojmë njerëzit dhe të themi me zë të lartë se nuk po bëjmë gabim dhe nuk jemi vetëm. “Edhe nëse asgjë tjetër nuk ndryshon, gjithçka ndryshon nëse unë kam ndryshuar” ka thënë Balzaku.

E pra, a do të ndryshojmë botën për të parë se çfarë mund të ndodhë?

Përkthimi: *Arda Enfyeci*

Nga përmbledhja “Gökkuşağından Hikayeler” (tetor/2018),
përmbledhje historish të familjeve LISTAG në Turqi.

Përfundim

Për të ndryshuar botën, duhet të veprojmë së bashku. Duhet të organizohemi në mënyrë eficiente. 50 prindër që bashkëpunojnë dhe që kanë formuar një organizatë ombrellë si ENP mund të arrijnë shumë më shumë sesa mund të arrijnë 500 prindër veç e veç nëse secili punon i vetëm dhe i izoluar. Prandaj, bashkohuni me ne dhe regjistrohuni si anëtarë me të drejta të plota.

Për më shumë informacion për
**Rrjetin Evropian
të Prindërve të Personave
LGBTI+,**
shkruani tek **info@enparents.org**

Falënderime

ENP dëshiron të shprehë mirënjohje për mbështetjen e Komisionit të Shërbimeve të Fëmijëve dhe të të Rinjve të Roscommon, Irlandë për këtë projekt.

.....

ENP dëshiron të shprehë mirënjohje për mbështetjen nga Këshilli i Evropës për realizimin e projektit të këtij libri.

.....

ENP dëshiron të falënderojë Gionata, Itali për dizajnin dhe për faqosjen e librit dhe për kopertinën.

Ky libër u përkthye me mbështetjen financiare të Bashkimit Evropian dhe të Këshillit të Evropës. Pikëpamjet e shprehura këtu në asnjë rast nuk mund të merren bazë për të reflektuar opinionin zyrtar të asnjë pale.

Këshilli i Evropës është organizata kryesore e kontinentit për të drejtat e njeriut. Në të bëjnë pjesë 47 shtete anëtare, përfshirë të gjithë anëtarët e Bashkimit Evropian. Të gjithë shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, dokument i cili është hartuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe shtetin e së drejtës. Gjykata Evropiane mbikëqyr zbatimin e Konventës nga shtetet anëtare.

www.coe.int

Shtetet Anëtare të Bashkimit Evropian kanë vendosur të lidhin së bashku dijen, burimet dhe fatet e tyre. Së bashku, ata kanë ndërtuar një zonë të stabilitetit, demokracisë dhe zhvillimit të qëndrueshëm, duke e ruajtur kulturën diversitetit, tolerancën dhe liritë individuale. Bashkimi Evropian është i angazhuar t'i ndajë arritjet dhe vlerat e tij me vendet dhe popujt përtej kufijve të saj.

www.europa.eu

Përkthim i bashkëfinancuar
nga Bashkimi Evropian

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE